

Hodimo u novosti života

Besplatni
obiteljski primjerak

Sinoda

GLASNIK DRUGE SINODE ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE – ZAGREB – DUHOVI 2005. – Godina I. Broj 1

Sinoda, otvorenost poticajima Duha

Draga braćo i sestre,

Rado vam, o svetkovini Duhova, predajem u ruke primjerak prvog broja glasnika Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije. Glasnikom pod nazivom *Sinoda* želimo vas povremeno informirati o tijeku pripreme naše Sinode, kako bi ona doista bila zajednički hod svih članova naše Nadbiskupije.

Prošlog smo se mjeseca svi s dubokim osjećajima oprostili od blagopokojnog pape Ivana Pavla II., za čijeg smo vremena započeli našu sinodsku pripremu. Ubrzo nakon rastanka, koji je bio ispunjen tugom, ali još više vjerom i zahvalnošću, bivamo obdareni novim papom Benediktom XVI. Nama kardinalima bio je poseban Božji dar moći sudjelovati u konklavama i izboru novog Svetog Oca. On je već na početku svog papinskog služenja istaknuo kako se njegov program djelovanja neće sastojati u vršenju svoje volje i slijeđenju vlastitih ideja, već, zajedno s čitavom Crkvom, u osluškivanju riječi i volje Gospodnje.

I naša Sinoda želi u molitvi i osluškivanju riječi Božje, u otvorenosti poticajima Duha Svetoga, otkrivati put kojim nam je ići u predstojećim godinama, suočavajući se uvijek iznova s izazovima znakova vremena. Neka nam u tome bude od pomoći i ovaj Glasnik!

Od srca vas pozdravljajući, zazivam na sve vas Božji blagoslov, moćnu zaštitu blažene Djevice Marije, Majke Crkve, i zagovor blaženog Alojzija Stepinca!

+ Josip kard. Brnčić

Priprema, pozor . . .

Dragi čitatelji
prvog broja Glasnika Sinode!

Vjerujem da ste već čuli da se u našoj Zagrebačkoj nadbiskupiji priprema Sinoda. Stoga ćemo vas rado i ovim putem povremeno obavještavati o tijeku pripreme Sinode i o koracima koje

zajednički poduzimamo u našoj Nadbiskupiji. Riječ *sinoda* doslovce znači zajednički put, zajednički hod, pa se u tom duhu priprema naše Sinode odvija pod geslom: *Hodimo u novosti života*, jer želimo da naš hod odiše zajedništvom, novošću i životom, koji svoj temelj imaju u Kristu.

Upravo poduzimamo novi korak u pripremi Sinode pa vas molim za pozornost.

Od jeseni ove godine započet će predsinodske rasprave u zajednicama vjernika diljem naše Nadbiskupije. One će se odvijati na temelju radnih listova koje su pripremili vrijedni članovi sedamnaest studijskih skupina. Svaki radni list donosi ponajprije pregled crkvenog nauka o pojedinoj temi, a zatim ukratko opisuje postojeće stanje u našoj Nadbiskupiji, uzimajući u obzir već pristigle prijedloge koji se odnose na tu temu. Na koncu radnog lista uvijek se nalaze pitanja i poticaji za raspravu. Odgovore na ta pitanja željno očekujemo od različitih skupina: svećenika, redovnika, redovnica, vjeroučitelja i kateheta, članova župnih vijeća, vjernika angažiranih u župi, mladih, članova crkvenih pokreta i vjerničkih udruga, crkvenih ustanova te vjernika koji rade u raznim djelatnostima u društvu. Zanimat će nas odgovori svih zainteresiranih vjernika, ali i onih koji od Crkve stoje malo podalje ili su posve izvan nje.

Na temelju tih odgovora moći ćemo prirediti kvalitetnu građu za sama sinodska zasjedanja na kojima ćemo, uvijek moleći svjetlo Duha Svetoga, tražiti i otkrivati Božji naum što ga Bog ima s našom mjesnom Crkvom.

U ovom prvom broju Glasnika Sinode predstaviti ćemo vam što je do sada učinjeno u pripremi Sinode te vas informirati o predstojećim događajima i aktivnostima na planu kako Sinode tako i Nadbiskupije u cjelini. Na taj način ovaj Glasnik želi biti nastavak *Živih krugova Crkve*, lista koji je u našoj Nadbiskupiji posebno pratio rad župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća.

Tomislav Markić, tajnik Sinode

DRUGA SINODA ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE

Priprema Sinode

Piše: Zvonimir Despot

Veliki pljesak prolomio se tijekom misnog slavlja u Zagrebačkoj katedrali na Stepinčevo, 10. veljače 2002. godine. Njime su vjernici pozdravili najavu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, koju je izrekao zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Spontani pljesak na nenadanu vijest odražavao je radost zbog novog događanja koje se ima zbiti u životu Zagrebačke nadbiskupije. Ubrzo međutim, među vjernicima, pa i među klerom, javila su se brojna pitanja: što je to sinoda, zašto se saziva, tko u njoj sudjeluje, što će nam donijeti... Pitanja i ne čude kada se zna da je Prva sinoda održana daleke 1925. godine.

Sinoda – zajedno na putu. Što je zapravo sinoda? Sinoda je pojam koji u Crkvi ima dugu tradiciju. Riječ potječe iz grčkog jezika, a znači *doći zajedno, biti zajedno na putu*, a u Crkvi se s vremenom ustalilo značenje *crkvene skupštine*. Sinode općeg i šireg značenja nazivamo koncilima, a danas u Katoličkoj crkvi razlikujemo Biskupsku sinodu i biskupijsku sinodu. Biskupska sinoda ili Sinoda biskupa jest skupština izabranih biskupa s različitih krajeva svijeta koju povremeno na zasjedanja saziva papa. Ona se sastaje u određena vremena kako bi promicala usku povezanost između rimskog prvosvećenika i biskupa, kako bi papi svojim savjetima pružala pomoć u čuvanju vjere i čudoređa te radi proučavanja pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu. Sadašnji generalni tajnik Biskupske sinode jest hrvatski nadbiskup Nikola Eterović. Povremeno se održavaju i kontinentalne biskupske sinode.

Biskupijska sinoda, odnosno u našem slučaju nadbiskupijska sinoda, jest pak skupština izabranih svećenika i ostalih vjernika mjesne Crkve koji pomažu dijecezanskom biskupu na dobrobit cijele biskupijske zajednice. Značenje biskupijske sinode opisano je u Zakoniku kanonskoga prava, a Kongregacije za biskupe i za evangelizaciju naroda iz-

dale su 1997. godine *Uputu o biskupijskim sinodama* u kojoj je potanko opisano njezino funkcioniranje, od samog sazivanja pa do zaključenja. Dijecezanski biskup odlučuje o njezinoj saziwu, predlaže pitanja za sinodsku raspravu, predsjedava sinodskim sjednicama,

te kao jedini zakonodavac potpisuje sinodske izjave i odluke te određuje njihovo objavljivanje.

Članovi sinode. Postoje tri skupine članova sinode. Prvi su oni koji sinodi pripadaju po pravu, odnosno na temelju službe koju vrše. To su biskup koadjutor i pomoćni biskupi, generalni vikari i biskupski vikari, kao i sudski vikar, zatim kanonici stolne crkve, članovi prezbiterskog vijeća, rektor velikog biskupijskog sjemeništa i dekan. Druga skupina sudionika sinode su članovi po izboru. Vjernike laike, pa i redovnike, treba izabrati pastoralno vijeće, kaže *Uputa*, »na način i u broju koji treba odrediti dijecezanski biskup ili, gdje nema toga vijeća, na način koji odredi dijecezanski biskup« svakako pazeći da se ti vjernici odlikuju »čvrstom vjerom, dobrim ponašanjem i razboritošću«. U sinodu treba izabrati i neke poglavare redovničkih ustanova i družbi apostolskog života, koje u biskupiji imaju kuću. Oni se biraju u broju i na način kako odredi dijecezanski biskup. U članove sinode po izboru pripadaju i predstavnici prezbitera, barem jedan iz svakog dekanata.

Njega, prema *Uputi*, »trebaju izabrati svi koji tamo obavljaju dušobrižničku službu, a isto tako trebaju izabrati drugog prezbitera koji će ga, ako taj bude spriječen, zamijeniti«. Treću skupinu sačinjavaju članovi sinode po slobodnom biskupskom imenovanju. Tako *Uputa*

naznačuje da »dijecezanski biskup može na biskupijsku sinodu pozvati kao članove sinode i druge, bilo klerike bilo članove ustanova posvećenoga života bilo vjernike laike«, te pojašnjava kako će se »u izboru ovih članova sinode nastojati pozvati crkvena zvanja ili različite apostolske službe, nedovoljno izražene u izborima, kako bi sinoda na odgovarajući način odrazila fizionomiju partikularne Crkve«.

Razlozi sazivanja sinode. Kada se saziva biskupijska sinoda? *Uputa* naznačuje da razlozi mogu biti pomanjkanje odgovarajućeg zajedničkog pastorala, potreba primjenjivanja na mjesnoj razini normi ili viših usmjerenja, postojanje problema u biskupijskom ozračju koje treba riješiti, osjećaj potrebe snažnijeg djelatnog crkvenog zajedništva... Kada biskup prosudi da je prikladno sazvati biskupijsku sinodu, a za to su od osobite važnosti informacije dobivene u vrijeme pastoralnih pohoda, zatražit će od prezbiterskog vijeća razborit sud o tome, kao i o temama koje bi se na sinodi proučavale. Nakon što je predmet sinode utvrđen, biskup će izdati dekret sazivanja i objaviti ga svojoj biskupiji, redovito prigodom nekog liturgijskog slavlja osobitog značaja.

Tijela sinode. Biskup sastavlja i pripremno povjerenstvo čiji članovi trebaju biti svećenici i drugi vjernici, »koji se odlikuju svojom pastoralnom razboritošću i stručnom odgovornošću, nastojeći poštivati, koliko je moguće, različitost karizmi i službi u narodu Božjem. Među njima neka ne uzmanjka poneki stručnjak iz kanonskoga prava i liturgije«, kaže *Uputa*. Zadaća pripremnog povjerenstva jest pomoći biskupu ponajprije u organizaciji i davanju potpore za pripremu sinode, zatim u izradi pravilnika sinode, u određivanju pitanja koja će biti predložena za sinodsko savjetovanje i u imenovanju sinodskih članova. Biskup može urediti tajništvo, kojim će upravljati jedan član pripremnog povjerenstva. Tajništvo ima zadaću pomoći sinodi u pogledu odašiljanja i arhiviranja dokumenata, sastavljanja zapisnika, pripremanja logističkih

službi, financiranja i računovodstva. Tajnik naše Sinode jest mr. Tomislav Markić.

Tajna uspjeha je molitva. Na koncu pripremnog razdoblja Sinode donijet će se pravni akti (Statut i Pravilnik Sinode) koji će odrediti sastav sinode (broj za svaku skupinu sinodskih članova i jednako tako kriterije za izbor laika i članova ustanova posvećenog života te poglavara redovničkih ustanova i družba apostolskog života), propise o načinu biranja sinodskih članova i, po potrebi, obnašatelja sinodskih službi, zatim različite službe koje treba vršiti u sinodskoj skupštini (predsjedništvo, moderator, tajnik), različita povjerenstva i njihov sastav, kao i način postupanja na sastancima, s naznakom trajanja i načina priloga i glasovanja. *Uputa* ističe važnost pripreme faze u kojoj se još uvijek nalazi i Druga sinoda Zagrebačke nadbiskupije. U prvom redu radi se o duhovnoj, katehetskoj i informativnoj pripravi. Duhovna priprava obuhvaća poticanje na molitvu svih vjernika: klerika, redovnika, laika, a osobito kontemplativnih samostana, jer je, kako *Uputa* ističe, »tajna uspjeha sinode, kao i svakog drugog događaja i crkvenog pothvata, doista, molitva«. Samo tako sinoda može postati milosni događaj za cijelu mjesnu Crkvu. Sinoda je osobita prigoda i za odgoj vjernika. Tu svoje posebno mjesto pronalaze kateheze o otajstvu Crkve te o sudjelovanju u poslanju Crkve. I u tom smislu se svećenicima mogu dati posebne smjernice za propovijedi. Ovdje treba posebno naglasiti i važnost informiranosti i korištenja medija u animaciji za sinodu.

Nadbiskupijsko savjetovanje. Nadalje se u *Uputi* kao dio pripremne faze spominje i tzv. biskupijsko savjetovanje. Smisao ovog događanja jest što većem broju vjernika pružiti mogućnost da »očituju svoje potrebe, želje i mišljenje o predmetu sinode« te da kler u dijecezi bude »napose potaknut oblikovati prijedloge o načinu sučeljavanja s izazovima pastoralne skrbi«. Dokument predviđa da biskup izloži konkretne načine takvog savjetovanja, nastojeći dostići sve »žive sile« naroda Božjega koje su prisutne i djeluju u biskupiji. Dokument ujedno upozorava na opasnost stvaranja skupina koje vrše pritiske, i na potrebu izbjeći da se u savjetnicima probude neopravdane nade o stvarnom prihvaćanju njihovih često i nerealnih prijedloga. Treći vid pripreme sastoji se u određivanju pitanja o kojima će se raspravljati na sinodi. Tu će biskup potražiti pomoć skupina stručnjaka različitih područja.

Jednodušna potpora. Što želi biti Druga sinoda Zagrebačke nadbiskupije za koju se trenutno u našoj Nadbiskupiji pripremamo? Kardinal Bozanić je jednodušnu potporu za njezino sazivanje dobio od Prezbiterijskog vijeća Zagrebačke nadbiskupije na njegovoj osmoj sjednici 22. listopada 2001. godine. On je osjetio potrebu sazvati sinodu u ovom vremenu, kako bi se obnovio crkveni duh i kako bi kršćani vjernici vlastitim svjedočenjem na

kovao brojne ruševine na materijalnom polju, kao i u dušama; novo hrvatsko društvo koje se stvara, a koje u sebi nosi različite etičke i socijalne dvojbe na koje Crkva želi odgovoriti.

Đakovačko iskustvo. Đakovačka i Srijemska biskupija privela je kraju svoju sinodu u lipnju 2003. godine kada je papa Ivan Pavao II. pohodio Osijek i Đakovo. U smjernicama za njezino održavanje bilo je naznačeno sljedeće: »Uz odgoj mladih generacija, posebno se treba pozabaviti kršćanskom izgradnjom odraslih vjernika, te njegovanjem molitvenog života i rasta u vjeri svih krštenika. U nekim područjima crkvenog života prije nije bila moguća zahtjevna obnova biskupije usklađena sa smjernicama Drugog vatikanskog sabora, niti je dostatno zaživio duh koncilске obnove. Sada je vrijeme za ponovno okupljanje župnih zajednica, izgradnju crkvenog zajedništva i produbljenje svijesti svih vjernika o njihovoj suodgovornosti za život Crkve i važnosti njihova doprinosa u izgradnji ljudskog društva.« Ti naglasci itekako vrijede i za Zagrebačku nadbiskupiju.

Radni materijali. Spomenuta *Uputa* ne ograničava trajanje sinode. Druga sinoda

Zagrebačke nadbiskupije nalazi se još uvijek u pripremnom razdoblju. Prikupljeni su prijedlozi članova naše Nadbiskupije o temama i pitanjima kojima bi se buduća Sinoda trebala baviti te je sada na redu drugi dio pripreme u kojem će se u zajednicama vjernika održati predsinodske rasprave – na temelju prikupljenih prijedloga (sadržanih u ukupno 1761 pristiglom spisu) i radnih listova – o ukupno sedamnaest tema, koje su u pristiglim prijedlozima bile posebno naglašene. To su: *Navještaj; Mjesto i zadaća župe u Crkvi i društvu; Pastoral braka i obitelji; Socijalni govor Crkve – Crkva i društvo; Liturgija; Caritas; Zaređeni službenici; Posvećeni život; Vjernici laici u Crkvi i svijetu; Vjeroučitelji; Mladi; Crkva – znanost, kultura, umjetnost; Ekumenizam i međureligijski dijalog; Mediji; Materijalna dobra Crkve; Ustroj; Škole i visoka učilišta.* O svim tim temama posebno oformljene studentske skupine izradile su radne listove na temelju kojih će se povesti rasprava u svim zajednicama naše Nadbiskupije, osobito u župama, te će rezultati tih rasprava ući u radni dokument same Sinode. Taj radni dokument bit će predmet rasprave Sinode, koja će zacijelo imati više zasjedanja i potrajat će toliko koliko bude potrebno da se kvalitetno rasprave sve pripremljene teme. Tako raspravljen i na temelju glasovanja i drugih intervencija promijenjen dokument predaje se Nadbiskupu kako bi na temelju njega izradio završni dokument Sinode koji onda kao smjernica, ali i propis, obvezuje sve članove naše Nadbiskupije. ■

nov način odgovorili zahtjevima evangelizacije vremena u kojem žive. Više je okolnosti koje biskupa mogu potaknuti na sazivanje sinode, a kardinal Bozanić je u propovijedi na Stepinčevo 2002. naveo neke: ateizaciju koja je – sustavno provedena za vladavine komunističkog režima – ostavila prazninu kod mnogih ljudi; nametnuti rat koji je uzro-

Mons. Josip Mrzljak, pomoćni biskup zagrebački

Što očekujem od Sinode?

Što očekujem od Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije?! Ovo pitanje sigurno si postavlja mnogi katolik naše Nadbiskupije, a posebno oni koji su se više i izravnije uključili u njezin pripremni dio koji je u tijeku. Ovo pitanje postavljali smo i mi biskupi, na čelu s našim Nadbiskupom i Kardinalom, kada smo i prije same najave Sinode razmišljali i razgovarali o potrebi održavanja biskupijske sinode, kao važnom instrumentu djelovanja jedne mjesne Crkve.

Glavni poticaj bio nam je svakako Drugi vatikanski sabor čije smjernice još u mnogim svojim djelovima nisu dostatno zaživjele u našoj mjesnoj Crkvi. Mnoge su možda ostale zaboravljene ili krivo protumačene. Kao da je splasnulo zanos »posadašnjenja« koji se pojavio za vrijeme održavanja i neposredno nakon Koncila.

U mnogim svojim dokumentima i nagovorima Sveti Otac Ivan Pavao II. poticao nas je planirati život Crkve prema smjernicama Drugog vatikanskog sabora te je naglašavao da je to jedini put kojim valja ići. U apostolskom pismu *Ulaskom u novo tisućljeće* objavljenom na Bogojavljenje 2001. izričito je rekao: »Stoga snažno potičem pastire mjesnih Crkava, potpomognute sudjelovanjem različitih sastavnica Božjega naroda, da s pouzdanjem zacrtaju korake budućega hoda, usuglašavajući izbor svake biskupijske zajednice s onima susjednih Crkava i sveopće Crkve«. Takve i slične riječi Svetog Oca koje

zvuče gotovo kao zapovijed, bile su poticaj da se odlučimo za ovu našu drugu Sinodu koja će se u mnogočemu razlikovati od prve Sinode održane 1925. godine. Na prvoj Sinodi sudjelovali su samo klerici, a na drugoj očekujemo veliku zauzetost i doprinos kršćanskih vjernika laika. Želimo da se naša Crkva prepozna kao Božji narod u svim svojim sastavnicama – kako kaže Sveti Otac. Toga u dobroj mjeri nisu svjesni članovi Crkve, a još manje oni koji nas gledaju izvana i poistovjećuju Crkvu s klerom ili ponekad samo s biskupima. Već u ovom pripremnom razdoblju postajemo toga sve više i više svjesni. Ne smijemo zaboraviti da upravo o toj svijesti ovisi i uspjeh naše Sinode.

Ovo pripremno razdoblje je upravo vrijeme kada želimo »izvesti na pučinu« i uzburkati more života Crkve. Nakon održavanja Sinode slijedi najteži dio – njeno provođenje i njen prodor u svagdanji, konkretni život. Sva tri dijela Sinode (pripremni dio; održavanje Sinode; provođenje Sinode) moraju nužno

biti praćena i protkana molitvom, kao neizostavnim i najvažnijim elementom Sinode. Tu se može uključiti zaista svaki član naše Zagrebačke crkve. Vjerujem kako nijedan napori, u bilo kojem vidu djelovanja bilo kojeg člana, neće ostati bez ploda. Stoga se isplati založiti s punim pouzdanjem, i uspjeh neće izostati. ■

Iz kronike...

2002.

10. veljače

Nadbiskup Josip Bozanić na sv. Misi o blagdanu bl. Alojzija Stepinca najavio namjeru sazivanja Sinode.

4. ožujka

Svećenički dan u cijelosti posvećen budućoj Sinodi. Na svećeničkim danima koji se održavaju dva puta godišnje redovito izvješćivano o pripremi Sinode.

14. i 15. rujna

Zavjetno zagrebačko hodočašće u Mariju Bistricu, ujedno i hodočašće mladih Zagrebačke nadbiskupije, pod temom: *Sinoda? Stvar je i u tebi!* Mladi tom prigodom kao prvi uputili prijedloge za Sinodu.

30. listopada

Nadbiskup putem Službenog vjesnika Zagrebačke nadbiskupije uputio poziv na molitvu za pripremu Sinode.

4. studenoga

Svećenicima i redovnicima u Zagrebačkoj nadbiskupiji Nadbiskup uputio pismo s pozivom da iznesu prijedloge za Sinodu. Jednak poziv uputio kontemplativnim samostanima te visokoškolskim crkvenim ustanovama.

PRVA SINODA ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE

U svjetlu Evandjelja tumačeni znakovi vremena

Prva sinoda Zagrebačke nadbiskupije je, protumačivši znakove svog vremena u svjetlu Evandjelja, odgovorila na povijesne i pastoralne izazove te smjelo otvorila horizont novih inicijativa kojima su ozdravljeni koraci na putu zajedničkog hoda Crkve prema novosti života.

Piše: **Ines Karačić**

Zbog svoje geografske i kulturološke pripadnosti, slika Crkve u Hrvata bijaše i na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće oslikana čitavim spektrom prilika i događanja koja su vladala na tlu Europe. Procvat totalitarnih sustava, brojne posljedice liberalnih strujanja, razvoj socijalnog pitanja te pojava Katoličke akcije, teške ratne okolnosti, zatim uspostava Kraljevine SHS popraćena utamničenjem Hrvata u ideje velikosrpske politike, demografski slom obilježen najvećim iseljeničkim valom u povijesti naše domovine, sve to uz vladavinu institucionalnog modela Crkve obilježenog pastoralnim minimalizmom, »*bijegom od svijeta*«, masovnim napuštanjem sjemeništa i polarizacijom unutarcrkvenog života kao posljedicom pristajanja uz različite političke programe – samo su neke od prilika i događaja koji su i našu Zagrebačku nadbiskupiju stavili pred čitav niz novonastalih teškoća, problema ali i izazova.

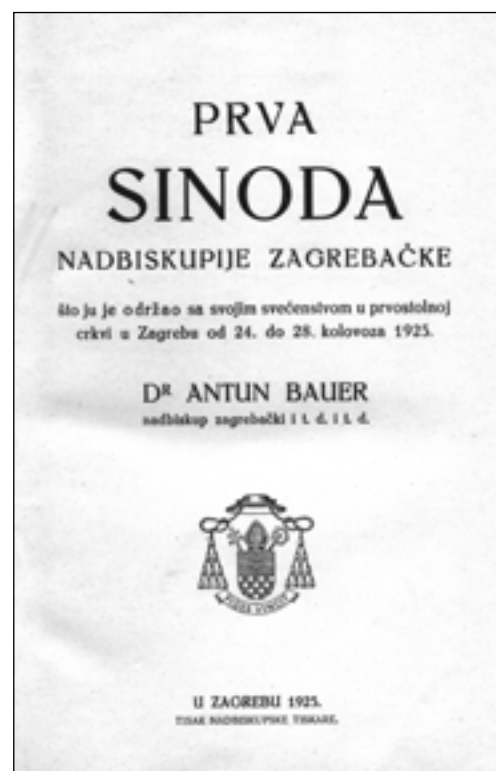
Prepoznajući sva ta događanja kao znakove vremena na koje Crkva treba odgovoriti, a koji su mu već kao svećeniku, istaknutom znanstveniku i publicistu bili itekako poznati, nadbiskup Bauer je od samog početka svoje službe smjerao k tome da te iste znakove protumači u svjetlu Evandjelja, zalažući se gorljivo da plamen istine Božje riječi ostane gorjeti i u teškim, novonastalim prilikama Zagrebačke nadbiskupije. Ostvarivanje te zadaće, življenje te odgovornosti realizirao je sazivom Prve sinode Zagrebačke nadbiskupije čije je pripremno razdoblje započelo 1920. godine, a zadatak mu je bio izrada nacrtu za sastavljanje završnog dokumenta Sinode, te priprema samog njezinog održavanja. Nadbiskup je stoga imenovao Odbor od četrnaest

članova na čelu sa generalnim vikarom pomoćnim biskupom Dominikom Premušem i tajnikom dr. Josipom Pazmanom. Uslijedilo je odašiljanje izrađenih nacrtu po dekanatima, u svrhu proučavanja i dopune, te njihova konačna redakcija od strane Odbora. Pripremno je razdoblje kulminiralo u svom svršetku – početkom i održavanjem Prve sinode Zagrebačke nadbiskupije od 24. do 28. kolovoza 1925. godine u Zagrebu. Sudionici Sinode (145) bili su isključivo izabrani svećenici i biskupi koji su, uz molitvu i predviđene duhovne vježbe, raspravljali tri dana, okupljeni u skupštini na šest sinodskih sjednica raspoređenih u devet tematskih područja (*Vjera; Crkveno učiteljstvo; Bogoštovlje; Sveti sakramenti, Duhovnici, Sveta mjesta i vremena; Katolička akcija; Vremenita dobra Crkve; Nadarbine*). Rad Sinode brzojavno je pozdravilo Državno tajništvo Svete Stolice, kralj Aleksandar i biskupi, a na završnoj i svečanoj sjednici Sinode prisustvovao je i apostolski nuncij iz Beograda, Hermenegildo Pellegrinetti. Nadbiskup Bauer održao je tada zaključni govor te, u općem ozračju radosne vjere i oduševljenja svih nazočnih, odobrio, potvrdio i proglasio biskupijske Statute čime je rad Sinode zaključen.

Odredbes Prve sinode vrijedile su u punom opsegu sve do donošenja dokumenata Drugog vatikanskog sabora i objave Zakonika kanonskoga prava iz 1983., a i danas su na snazi. Iz zaključaka, u tisku objavljenih na 390 stranica, iščitavaju se smjernice za provođenje odluka Sinode čije je ostvarenje opipljivo i živo prepoznato u izgradnji novih i uređenju postojećih sjemeništa, programatskom zauzimanju za katolički odgoj mladeži, otklonu od

stranačke politike, procvatu izdavačke djelatnosti, Caritasu i Katoličkoj akciji te u iznimnoj osjetljivosti za socijalno pitanje. Sinodom je proveden teritorijalni preustroj arhiđakonata i dekanata, utvrđena su prava i dužnosti dekana, župnika i kapelana kao i svih drugih čimbenika u upravi i pastoralnom radu Nadbiskupije.

Prva sinoda Zagrebačke nadbiskupije je, protumačivši znakove svog vremena u svjetlu Evandjelja, odgovorila na povijesne i pastoralne izazove te smjelo otvorila horizont novih inicijativa kojima su ozdravljeni koraci na putu zajedničkog hoda Crkve prema novosti života. ■

Mons. Vlado Košić, pomoćni biskup zagrebački

Moja očekivanja od Sinode

Kad razmišljam o tome što bi naša Druga sinoda Zagrebačke nadbiskupije trebala postići, tada bi se moja očekivanja mogla ovako nabrojiti:

1. Sinoda treba biti škola komunikacije;
2. Caritas treba smjestiti u središte crkvenog života;
3. Sinoda treba ojačati naše općecrkvno zajedništvo: između klerika i laika, između mladih i starih, između zdravih i bolesnih;
4. Sinoda treba doprinijeti izgrađivanju i produbljivanju duhovnosti;
5. Sinoda treba mladima otvoriti nove perspektive.

Škola komunikacije. Često se na našim crkvenim skupovima konstatira kako je unutarcrkvena komunikacija nedostatna. Ne samo da se ne zna u jednom dijelu Nadbiskupije što se događa i poduzima u drugom, nego se i međusobno veoma slabo poznajemo. Npr. karlovački kraj jedva da poznaje što je u zagorskom dijelu biskupije, ili bjelovarski što je u sisačkom kraju. Zagreb je posebna cjelina i ima svoje vlastitosti. No, da bismo unaprijedili našu komunikaciju, valja prije svega poraditi na samoj svijesti da nam je to potrebno, rekao bih: treba njegovati mentalitet komunikacije. To zapravo znači susretati se, bolje upoznavati i izmjenjivati spoznaje i iskustva u našem crkvenom životu i radu.

Caritas i karitativno služenje najpotrebnijima, izraz je međusobnog pomaganja i brige svih članova jednih za druge. Osobno mislim da je to najizvršniji put da bismo kao Crkva izvršili svoje poslanje. Briga za bolesne, nemoćne, stare i osamljene, a danas sve više i za ovisnike, nezaposlene i na različite načine obespravljenе ljude, mora biti na samom vrhu crkvenog zalaganja. Bez kršćanske ljubavi naše se zajednice nemaju pravo zvati kršćanskima. Prepoznati sve mogućnosti karitativnog djelovanja i organizirati ga da ono bude prepoznato kao eminentno kršćansko služenje čovjeku, zadaća je sviju nas. O tome treba raspraviti naša Sinoda te tu aktivnost poduprijeti, osnažiti i u svim našim zajednicama tako organizirati da upravo po tome bude prepoznatljivo naše suvremeno crkveno djelovanje.

Jačanje unutarcrkvenog zajedništva se nadovezuje na rečeno. Danas je, s jedne strane, vrijeme velikih mogućnosti u međusobnom ko-

municiranju (internet, mobitel...), no s druge strane, sve više je na djelu individualistički mentalitet, čak svojevrsni izolacionizam. Svatko želi imati sve u svom domu, te mu drugi gotovo nisu niti potrebni. Tako postoji svojevrsna kriza druženja, zajedništva općenito. A Crkva je upravo zajedništvo (*communio*). Njegovanje i jačanje zajedništva je ono, na što je Papa pozvao Crkvu na početku trećeg tisućljeća – izgrađivati »duhovnost zajedništva« (Ivan Pavao II., *Novo millennio ineunte*, br. 43-45). To znači da se članovi jedne zajednice, u ovom slučaju ne samo župe nego i Nadbiskupije, trebaju međusobno poznavati, podupirati i pomagati. Ideal je takvog modela Crkve kao zajednice braće i sestara sažet u definiciji koju daje sv. Luka kršćanima u prvoj Crkvi: »jedno srce i jedna duša« (Dj 4, 32).

Izgrađivanje i produbljivanje duhovnosti.

Naše se zajednice, naši svećenici i vjernici, mnogo trude oko podizanja i uređenja naših crkvenih prostora, kao i oko izgradnje potrebnih crkvenih struktura te unapređenja našeg organiziranog djelovanja na svim područjima pastoralala. To je osobito važno i potrebno. Možda smo s tim izazovima suočeni jer je u nekim segmentima ta – nazovimo je tako – crkvena organizacija bila zanemarena. K tome, te zahtjeve pred nas postavlja i suvremeni život. Pa ipak, držim da ne bismo bili na razini svoje odgovornosti i svoga specifično crkvenog poslanja, kad bismo se svim silama posvetili samo organizaciji i pastoralnim aktivnostima. Nipošto se ne smije zanemariti duša naše crkvenosti: duhovnost. Duhovnost koja nije bijeg u pijetizam, koja nije elitističko okupljanje u malim zajednicama molitvenih zanesenjaka, već duhovnost u svim vidovima zrelog vjerničkog života.

Kad kažem duhovnost, mislim na ono specifično vjerničko svjedočenje koje mi kršćani možemo i moramo pružiti današnjem čovjeku, koji je gladan izvorne religioznosti. Da ta glad postoji, očituje se u duhovnim traženjima, ali i lutanjima svih vrsta kao i u razvoju alternativnih duhovnosti, rubnih – da ne kažem i praznovjernih – pobožnosti. Takovu glad može utažiti samo Isus Krist. Stoga, Njega svjedočiti, Njega staviti u središte svih naših nastojanja – primarna je naša kršćanska zadaća. Ne zaboraviti na akciju, ali uvijek svjesni da se ona mora hraniti na ispravnom duhovnom životu, na molitvi i susretu s Bogom, koji se mora omogućiti svima upravo u Crkvi.

Mladima treba otvarati nove perspektive.

Mladi su posebice briga čitave Crkve. Njih treba uvoditi u iskustvo blizine s Bogom i u zajedništvo Crkve. Bez tog iskustva samo »sakramentaliziramo«, ali ne i »evangeliziramo« mlade. Što je s našim krizmanicima nakon primljenog sakramenta Potvrde, pitanje je koje bi trebalo zaokupiti sve segmente crkvenog djelovanja. Dakako, ne smijemo zanemariti niti starije, ali mladima valja posvećivati osobitu pozornost. Preko mladih treba doći i do obitelji, jer izgrađene obitelji jesu mladima pravo ozračje za zreli rast u vjeri. Zajedno valja brinuti i o mladima i o obiteljima. Za njih treba organizirati savjetovanja, duhovne vježbe, seminare, tečajeve, izlete i sl. Tako ulažemo u ljude, u budućnost Crkve, a upravo je izgradnja Crkve primarna zadaća i svrha Sinode.

Postoje, dakako, i drugi važni aspekti crkvenog života o kojima će se raspravljati na Sinodi kao i oni koje ćemo tek otkriti kao naš izazov i zadatak. Ovih nekoliko točaka istaknuo sam jer mi se čine neizostavnima za budućnost naše mjesne Crkve. ■

VJERNICI LAICI U SINODI

Sinoda gradi Crkvu

Piše: **Zvonimir Despot**

Sinoda uvijek pomaže u izgradnji Crkve, i u njoj bi trebali sudjelovati svi, od biskupa, preko svećenika, redovnika i redovnica do vjernika laika. Svi su vjernici pozvani kroz biskupijsku sinodu produbiti svoj kršćanski identitet te svijest o vlastitom krštenju kao ucjepljenju u Crkvu – narod Božji, čime su postali subjektom, a ne samo objektom crkvenog djelovanja i poslanja. Važnost biskupijske sinode vidljiva je upravo u pozivu svih vjernika da u vjerničkom i molitvenom raspoloženju zajednički promotre i prosude postojeće stanje crkvenog života, uoče nedostatke i potrebe crkvenog djelovanja danas i kršćanske prisutnosti u društvu, te da sudjeluju u donošenju smjernica za život i djelovanje svojih župnih zajednica i cijele biskupije u neposrednoj budućnosti.

Novost Koncila. Novost je sinoda koje se održavaju poslije Drugog vatikanskog sabora da u njima sudjeluju laici, koji i brojem čine najveći dio naše mjesne Crkve. Ta i bilo bi

teško raspravljati i donositi zaključke o drugima, koji po svojim predstavnicima uopće ne bi bili zastupljeni na tim raspravama. Stoga je vrlo bitno tko će na samoj Sinodi predstavljati pojedine skupine naših vjernika: svećenike, redovnike i redovnice, vjernike laike, članove crkvenih pokreta i udruga, mlade... Što bude izraženije sudjelovanje, doprinos i zauzimanje svih članova naše Crkve, to će biti uspješnija i naša Sinoda. Prvi doprinos svih nas svakako treba biti molitva

kojima će zainteresirani vjernici moći reći mišljenje o predloženim temama, a koje će biti obrađene u posebno pripremljenim radnim listovima. Ne smijemo zaboraviti da će neki vjernici laici, pa i mladi, biti izabrani i imenovani za članove Sinode. Na takvima leži posebna odgovornost za uspjeh Sinode. Ne smijemo smetnuti s uma niti ono što nas čeka nakon Sinode: sve zaključke i smjernice koje Nadbiskup proglasi, trebat će i provesti u praksu diljem naše Nadbiskupije. Za pro-

Specifičan način uključivanja laika u Sinodu jest sudjelovanje u pripremnim radovima Sinode. Već sada postoji skupina od tridesetak volontera Sinode, mahom mladih, što studenata, što već onih s diplomom, koji pri Tajništvu Sinode pomažu u mnogim pripremnim poslovima.

za Sinodu. Nadbiskup Josip Bozanić izrekao je posebnu *Molitvu za Sinodu* tijekom misnog slavlja na Stepinčevo 2003. godine, koju je, budući da je tiskana i na posebnom preklopniku, zgodno moliti i osobno i u župi i u obitelji.

No, od svih nas se traži i drugačiji doprinos. Ponajprije se očekuju prijedlozi i poticaji o pitanjima i temama kojima bi se Sinoda trebala baviti. Tu mogućnost iskoristili su brojni vjernici laici i svojim doprinosom usmjerili daljnji tijek pripreme Sinode. Sada se od vjernika laika očekuje zauzeto sudjelovati u raspravama koje će se od ove jeseni održavati kako u župama tako i u drugim zajednicama naše Nadbiskupije. Župnici će u vođenju tih rasprava odrediti i svoje pomoćnike koji će im kao animatori Sinode pomoći u pripremi, organizaciji i vođenju predsinodskih rasprava. Oni će voditi zapisnike sa sastanaka na

vedbu Sinode bit će potreban angažman svih vjernika.

Volonteri i animatori. Specifičan način uključivanja laika u Sinodu jest sudjelovanje u pripremnim radovima Sinode. Već sada postoji skupina od tridesetak volontera Sinode, mahom mladih, što studenata, što već onih s diplomom, koji pri Tajništvu Sinode pomažu u mnogim pripremnim poslovima. Nadalje, u studentskim skupinama koje izrađuju radne listove za raspravu u zajednicama vjernika nalazi se ukupno 58 vjernika laika, što čini više od polovicu svih članova skupinâ. Četvero voditelja studentskih skupina su vjernici laici: Marija Znidarčić (*Ekumenizam i međureligijski dijalog*), Stjepan Lice (*Vjernici laici u Crkvi i svijetu*), Zvonimir Despot (*Caritas*) i Gordan Črpić (*Crkva i društvo*). Započela je i formacija animatora Sinode, koji će pomoći voditi

rasprave o sinodskim temama u zajednicama vjernika. Do 14. ožujka ove godine prijavljeno je 935 takvih animatora, a do jeseni će ih biti još mnogo više. Prostora za angažman ima

dovoljno, a kako Sinoda bude napredovala u pripremi, bit će ga i više.

Mladi vjernici su posebna ciljna skupina od kojih se tražilo mišljenje o pitanjima i temama buduće Sinode. Stoga je kardinal Bozanić 6. prosinca 2003. i 3. travnja 2004. s predstavnicima mladih iz župa Zagrebačke nadbiskupije održao predsinsodske susrete na kojima je bilo riječi o načinu njihova uključivanja u Sinodu. Mladi su pokazali veliku zauzetost, a posebno za sinodskih priprema održanih preko

ljeta u Malom Lošinj, gdje su u sedam tjednih susreta razmišljali o Crkvi i Sinodi.

Posljednjih petnaestak godina došlo je i do snažnijeg uključivanja teologa laika u

život i poslanje Crkve, osobito na području školskog vjeronauka. No, još uvijek teolozi laici nisu dovoljno uključeni i dovoljno ne doprinose u životu župnih zajednica te na otvaranju mogućnosti za njihov dobrovoljni i profesionalni rad u različitim područjima crkvenog života i kršćanskog služenja u društvu. Neprestano se otvaraju i druga nova područja crkvenog djelovanja te se pojavljuju novi izazovi i potrebe prikladnog odgovora Crkve, što zahtijeva suradnju i zauzimanje svih njezinih članova. Biskupijska sinoda želi biti, što kaže i sama riječ *sinoda*, zajednički hod svih krštenika u molitvi, suodgovornosti i zajedništvu ususret novim izazovima, te vrijeme buđenja, obnove i rasta cijele Zagrebačke nadbiskupije. ■

Iz izlaganja na tribini Zajednice »MiR«, 13. listopada 2004.

Sinoda i vjernici laici

Piše: **Stjepan Lice**

Bilo mi je zanimljivo i vrijedno upoznati se s pisanim očitovanjima vjernika, vjerničkih udruga, a onda i svećenika, časnih sestara (i tako redom) u pripremnom razdoblju Sinode. Nanizano je mnogo primjedaba, poteškoća, prijedloga, pa i zahtjeva, s obzirom na one druge. Zanimljivo mi je bilo vidjeti da ono što jednima predstavlja silan problem, drugi uopće ne prepoznaju kao problem, što nema nužno ni pozitivan ni negativan predznak. Začudno, mnogo objeacija bilo je s obzirom na život u Crkvi – osobito na materijalne i organizacijske aspekte tog života. Objekcije s obzirom na život u svijetu, usmjerene su prije svega na politički aspekt tog života, potom gospodarski.

Iz pisanih očitovanja – oko gotovo dvije stotine stranica – koja su, najvećim dijelom ispisali zauzeti vjernici i vjerničke udruge, odnosno njihovi predstavnici, proizlazi mnogo dobre volje, mnogo spremnosti za evanđeoski život u svijetu i Crkvi. Uz to – i prije toga – u njima je ispisano i svjedočenje o bogatom vjerničkom životu u Crkvi, kojega, čini mi se, često nismo dovoljno svjesni. Sve to će u daljnjem tijeku pripremnog razdoblja Sinode biti temelj i za daljnje produbljivanje i zaoštavanje temeljnih pitanja našeg

vjerničkog života na svim razinama i u svim njegovim segmentima.

Sve to, uzdajem se, pomoći će svima nama da budemo otvoreni za različitosti, za bogatstvo života oko nas, za bogatstvo života među nama i po nama. Jer događa se da smo svjesni svojih vizija, svog truda, ograničenja i nevolja koje nas zadese, a da pritom posve previdamo kako oko nas mnogi žive zauzeto kao i mi. Možda na drugi način, ali u istom Duhu. Ko-

liko bismo bili životniji i evanđeoskiji kad bi naša nastojanja bila usklađenija, kad bismo u drugima nalazili ohrabrenje i nadahnuće, kad njihov život i njihova nastojanja u nama ne bi budila obeshrabrenost ili zavist.

Osobno mislim da bi ova Sinoda ponajprije trebala biti pitanje postavljeno svakom

od nas osobno, tek zatim s obzirom na unutarcrkveno zajedništvo. Tek po tome s obzirom na vjerničke udruge, zajednice i pokrete.

I upravo to osobno, a onda i zajedničko pitanje, trebalo bi biti vrlo izrazito postavljeno s obzirom na svijet u kojem živimo. Jer Crkva koja ne bi bila u odnosu sa svijetom, Sinoda koja ne bi bila u odnosu sa svijetom, bila bi nemušta. Besplodna. Ne bi bila Kristova. ■

Sedamnaest tema

PREDSINODSKIH RASPRAVA

Prvi krug nadbiskupijskog savjetovanja, tijekom kojega su naši vjernici mogli dati svoje prijedloge o pitanjima i temama o kojima Sinoda treba raspravljati, iznjedrio je sedamnaest velikih tema. Za svaku pojedinu temu osnovana je studijska skupina sa zadaćom, na temelju crkvenog nauka, postojećeg stanja u Nadbiskupiji i pristiglih prijedloga, izraditi radne listove za predsinodske rasprave. Ovisno o količini pristiglih prijedloga, svaka je skupina napravila jedan ili više radnih listova. Pod ravnanjem biskupa dr. Vlade **Košića** redakcijska komisija, čiji su članovi mr. Žarko **Relota**, s. dr. Valentina **Mandarić**, Zvonimir **Despot** i mr. Tomislav **Markić**, ima zadaću uskladiti i utvrditi konačan sadržaj i izgled pojedinih radnih listova. Redakcijskoj komisiji u njezinom radu pomažu dipl. iur. Verica **Kraš** (djelatnica u Tajništvu Sinode) i dipl. theol. Mirjana **Anđić** (tajnica biskupa Košića).

Najviše pristiglih prijedloga odnosi se na sljedeće teme: župni pastoral, navještaj, zaređeni službenici, liturgija, pastoral braka i obitelji, socijalni govor Crkve, poslanje vjernika laika u Crkvi i svijetu, mladi, posvećeni život, ustroj, uloga i mjesto vjeroučitelja i kateheta u životu naše mjesne Crkve, mediji, Caritas; a nešto je manje prijedloga na teme: materijalna dobra Crkve, škole i visoka učilišta, ekumenizam i međureligijski dijalog te odnos Crkve prema kulturi, znanosti i umjetnosti.

To su ujedno i nazivi naših studijskih skupina čije vam rezultate rada ukratko predstavljamo.

Pastoral braka i obitelji

prof. Ana Markić, član skupine

Obiteljski život zahtjevan je život. Zahtjevan je, jer se na njega obaraju svi vjetrovi svijeta. I nije pretjerano naglasiti da trebamo postati svjesni važnosti obiteljske ustanove i obiteljske odgovornosti. Riječi su to, kojima se naš nadbiskup Josip kardinal Bozanić obratio vjernicima u Božićnom pismu obiteljima o Božiću 2004., a u kojima prepoznavamo važnost i smisao pastoralna braka i obitelji, te sukladno tome i zahtjevnosti ovog pastoralna, samim time i rada studijske skupine.

Voditelj studijske skupine *Pastoral braka i obitelji* je mr. p. Žarko **Relota**, a članovi su mr. Marijan **Kušenić**, dipl. iur. Jadranka **Travaš**, mr. Zrinka **Gregov**, dr. Vlado **Šakić**, dr. Ružica **Brajša**, dr. Tonči **Matulić** i prof. Ana **Markić**. Članovi su po svojoj struci, pozivu i angažmanu aktivni u pastoralu braka i obitelji.

Studijska skupina izradila je Uvodni list za animatore čija je svrha što preglednije i detaljnije predstaviti stavove i očekivanja Crkve u odnosu na svaku kršćansku obitelj, u skladu s kojima su animatori pozvani pripremiti i ostvariti predsinodsku raspravu. Uvodni list govori o četiri temeljne zadaće kršćanske obitelji koje papa Ivan Pavao II. navodi u svojoj

pobudnici *Familiaris consortio*: stvaranje zajednice osoba, služenje životu, sudjelovanje u razvoju društva i sudjelovanje u životu i poslanju Crkve.

Teme koje je skupina obradila u posebnim radnim listovima su: *Božji naum o obitelji*, *Priprema za brak*, *Rastavljene i ponovno civilno oženjene osobe*, *Obiteljska savjetovaništa* te *Teološko-moralno dostojanstvo braka i obitelji*. Animatore se poziva i na slobodan izbor te obradu i drugih tema koje ovdje nisu izričito navedene.

Elemente za raspravu studijska skupina upućuje svećenicima, župnim zajednicama kao i drugim zainteresiranim skupinama.

Očekivanja od rasprava su mnogostruka. Tako se, primjerice, žele fokusirati problemi s obzirom na pozadinu tematike, prikupiti iskustva iz osobnog života i života župne zajednice, oslušnuti gledišta i raspoloženje vjernika laika, locirati postojeće strukture, rješenja, institucije i vidjeti kolika je njihova dostupnost. Očekuju se i konkretni prijedlozi, pregled stvarnog stanja u Crkvi i društvu (npr. mediji), senzibiliziranje promišljanja o posebno osjetljivim temama (poput rastavljenih i ponovno civilno oženjenih osoba), kroz što ćemo vidjeti koje su postojeće strukture

na raspolaganju, a koje su još potrebne.

Želi se također vidjeti što bi sve morao obuhvatiti cjeloviti pastoral braka i obitelji, na kojim bi sve razinama trebao postojati, ali i uočiti te oslušnuti očekivanja vjernika laika od Crkve te Crkve od vjernika laika.

Rasprave će biti putokaz u usmjerenost obrađenog, u ono možda predviđeno, a prijedlozi će otvoriti vrata daljnjem radu studijske skupine. ■

Crkva – kultura, znanost i umjetnost

Anita Petrincec, član skupine

Deveteročlana radna skupina *Crkva – kultura, znanost i umjetnost* djeluje, pod vodstvom dr. Željka Tanjića, u sljedećem sastavu: akademik Ivan Supičić, René Medvešek, Lidija Miler, prof. Melanija Strika, dr. Valerije Vrček, prof. dr. Luka Štilinović, dr. Tonči Matulić i Anita Petrincec.

Skupina obrađuje tematska područja kulture, znanosti i umjetnosti, koja su iznimno važna za evangelizaciju.

Na činjenicu da **kultura** nije samo skup ideja, nego svakodnevica sa svim vrednotama i nedosljednostima koje joj daju određenu formu, te na potrebu dijaloga kulture i vjere, upozoravaju koncilski i postkoncilski crkveni dokumenti. Univerzalnost ljudskog duha omogućava dijalog među kulturama. Kako ne bismo Evanđelje ograničili medijem (kulturom) kojim ga prenosimo, treba imati na umu da naviještanje vjere u zajednici nosi tragove određenih ranijih kultura. Dosljednije življenje Evanđelja u konkretnoj zajednici osigurava prepoznavanje znakova vremena i otkriva odgovarajući izraz za njegovo naviještanje. Iako je permanentna napetost između izraza navještanja i kulture neizbježna, nedostatak dijaloga između njih znak je neautentičnog življenja Evanđelja suvremenika. Stoga je za sinodski hod važno vidjeti kako pojedine župe i druge zajednice naše Nadbiskupije vide odnos spram kulture, oslušuju li kulturalna gibanja i vrednuju li ih u svjetlu Evanđelja, te prepoznaju li važnost kulture u navještanju Evanđelja i življenju vjere.

Znanost je (iako često ideologizirana) postala okosnicom kulture i sveg društvenog života te potiče propitivanje aktualnosti terminologije, svrhovitosti oblika i načina Evanđeoskog navještanja. No, ona mora biti svjesna ograničenja i postojanja niza pitanja na koja, s obzirom na potencijalnu pogubnost njenih iznahašća za materijalni i duhovni integritet čovječanstva, sama ne može i ne smije davati odgovore. Znanost je u krizi te mora svoje djelovanje valorizirati prema smislu i cilju čovjeka koji je slika Božja. U katarzi i »obraćenju« znanosti, uz korektive iz vjerskog, filozofskog i kulturnog područja, aktivnim bi promišljanjem znanstvenih rezultata i njihovih mogućih posljedica trebali sudjelovati i vjernici – od razine sveučilišta do razine vjernih zajednica. Noviji dokumenti crkvenog učiteljstva upozoravaju na nužnost dijaloga sa znanostima, jer je njezina fragmentarnost i nemogućnost davanja cjelovitih odgovora ljudskoj egzistenciji rezultirala učestalim pomanjkanjem etičke svijesti u znanosti, što je osobito uočljivo u duhovnoj i ekološkoj neravnoteži. Kod vjernika je nužno potaknuti interes za pitanja znanosti, znanstveno opismenjavanje i kritičko vrednovanje znanstvenih dostignuća. Rasprava u ovom razdoblju sinodske pripreme trebala bi pokazati stavove vjernika o znanosti, jesu li ih sposobni i spremni valorizirati te pozitivne potvrditi svojim vjerničkim životom, tj. staviti ih u suodnos s Evanđeljem.

Umjetnost ne smije biti lišena svijesti o svetom u svojoj povijesti i senzibiliteta za religiozno i sakralno u suvremenosti, te bi u dijalogu s vjerom trebala iznalaziti izražaje primjerene i za liturgijsku upotrebu. Navještanje vjere mora pak biti otvoreno, te osjetljiv i poticajan za područje umjetnosti u kojoj je sadržano intuitivno spoznavanje i pokušaji izražavanja susreta transcendentnog s ljudskim.

Prezbiteri imaju važnu ulogu u očuvanju, valorizaciji i promicanju umjetničkog i povijesnog blaga Crkve kao i u budućem dijalogu s umjetnicima. Stoga je, kroz adekvatno obrazovanje, potrebno podići razinu njihove kompetentnosti i osjetljivosti za to područje, što trebaju prenositi i na vjernike. Vjerujemo kako će i Sinodom biti još življe potaknut razvoj senzibiliteta za važnost umjetnosti u litur-

giji, pastoralu i katezezi, što bi trebalo pridonijeti izbjegavanju i uklanjanju kiča. Nužno je produbiti napore u uspostavljanju dijaloga s umjetnošću i umjetnicima. ■

Iz kronike...

2003.

27. siječnja

Konstituirajuća sjednica Središnjeg pripremnog povjerenstva Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, glavnog tijela za pripremu Sinode.

10. veljače

U propovijedi o blagdanu bl. Alojzija Stepinca, Nadbiskup pozvao sve vjernike na uključivanje u pripremu Sinode te prvi put predmolio Molitvu za Sinodu.

13. veljače

Sastanak viših redovničkih poglavara i poglavarica sa sjedištem u Zagrebačkoj nadbiskupiji na kojem je dogovoren način prikupljanja prijedloga redovnika i redovnica za Sinodu.

20. veljače

Prvi susret volontera Sinode.

5. ožujka

Konstituirajuća sjednica Tajništva za pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije.

12. ožujka

Na sjednici Središnjeg pripremnog povjerenstva Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije izabrano geslo Sinode: *Hodimo u novosti života!*

Ekumenizam i međureligijski dijalog

Marija Znidarčić, voditeljica skupine

Prihvativši poziv na suradnju u drugom dijelu pripremnog razdoblja Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, u okviru skupine *Ekumenizam i međureligijski dijalog*, nastojala sam u ulozi voditeljice, zamoliti za suradnju osobe različitih profila: svećenike i laike, žene i muškarce, starije i mlađe. Svi pozvani odazvali su se na suradnju.

Na prvom radnom sastanku, nakon zaziva Duha Svetoga, u srdačnom smo ozračju upoz-

nali jedni druge te započeli rad na zadatku koji nam je povjeren. Složili smo se oko podjele teme na više podtema, okoraspodjele zadataka i načina rada. Članovi skupine dr. Zvonimir Kurečić, dr. Mijo Nikić, mr. sc. Krešimir Peračković, Dubravka Jedjut-

-Roca, dr. Stipe Tadić, dr. Tomislav Zdenko Tenšek, Josipa Valentić, Ljiljana Matković-Vlašić, dr. Jure Zečević i Marija Znidarčić, odabrali su zasebna područja i svojim doprinosom oblikovali radne listove. Nakon niza radnih sastanaka i kroz komunikaciju telefonom te e-mailom, izrađeni su sljedeći radni listovi: *Odnos Crkve prema istočnim crkvama; Odnos Crkve prema drugim crkvama i crkvenim zajednicama*

zapada; Odnos Crkve prema drugim religijama; Odnos Crkve prema »novim« religioznostima (vjerske i pseudovjerske sljedbe, New Age); Odnos Crkve prema ateizmu.

Nadamo se da smo uspjeli na jednostavan i pregledan način približiti temu širokom krugu vjernika, kako onima koji sudjeluju u životu Crkve, tako i onima koji su se iz raznih razloga udaljili od nje.

Naslovom skupine *Ekumenizam i međureligijski dijalog*, tema je jasno određena, no, s obzirom na stvarnost u kojoj živimo, a u kojoj se nazire sve veći broj novih religijskih usmjerenja, željeli smo i tu problematiku uvrstiti u sinodske rasprave.

Kako se u svakodnevnom životu susrećemo s pripadnicima svih grupacija, kojima se ova naša tema i bavi, važno je propitati postojeća stajališta, otkriti nova – kako u odnosu prema službenom nauku Crkve, tako i prema sebi samima – te tako zakoračiti putem promjena i obnove Crkve.

Sve smo radne sastanke održali u prostoru Nadbiskupskog duhovnog stola na Kaptolu 31, a domaćini posljednjeg susreta i *agapea* bili su oci karmelićani u Remetama. ■

Liturgija

Ines Karačić

Nastojanje oko gajenja i obnove svete liturgije s pravom se smatra znakom providonosnog Božjeg djelovanja u naše doba, kao prolazom Duha Svetoga kroz njegovu Crkvu; to na poseban način obilježuje njen život, štoviše i sve vjersko osjećanje i djelovanje ovog našeg vremena« (SC 43).

Prihvaćanje Drugog vatikanskog sabora kao trajnog izazova, liturgije kao temeljnog događanja Crkve, izvora i vrhunca cjelokupne crkvene djelatnosti kojom se ostvaruje vrhunski i sveobuhvatni cilj Crkve: proslava Boga – navještanje spasenja – izvršivanje toga spasenja (SC 2-12), obvezalo je studentsku skupinu, koju čine dr. Ante Crnčević, Marijana Kompes i dr. Ivan Šaško (voditelj), na sveobuhvatan i detaljan pristup temi.

U velikom broju pristiglih prijedloga o

liturgiji, koji pretežito obiluju navođenjem nedostataka iščitanih iz postojećeg stanja pastoralne prakse u našoj Nadbiskupiji, spominje se sljedeća problematika: *Priprava za liturgijsko slavlje; Narav liturgijskog slavlja, liturgijski prostor i vrijeme, liturgijska glazba; Ustroj i značenje liturgijskih službi; Sakramenti – posredovanje značenja, obred, kumstvo, katakumenat; Kršćansko značenje nedjelje; Euharistijsko slavlje; Homilija i Pučka pobožnost.*

Promišljanjem o liturgiji kao komunikaciji kojom se omogućava osobno i zajedničko sudjelovanje iz kojeg se rađa susret, nadamo se odgovoriti zahtjevima Sinode koja nas predsinodskim susretima poziva na komunikaciju i sudjelovanje, kako bismo ponudili nove smjernice na putu od slavljene do življene vjere. ■

Materijalna dobra Crkve

Juraj Jerneić, član skupine

Na temu *Materijalna dobra Crkve*, u prvoj fazi pripreme Sinode, pristiglo je 129 prijedloga, od kojih se najviše odnosi na financijski sustav (49 prijedloga), zatim na župna materijalna dobra (33 prijedloga), te na gradnju i obnovu crkvenih objekata (23 prijedloga).

Na toj trodijelnoj podjeli moguće je nastaviti razmišljati u sljedećim koracima pripreve za Sinodu.

Često smo svjedoci nerazumijevanja pojedinaca kao i medija, njihovih prigovaranja da je Crkva bogata, pri čemu se ide čak tako daleko da se osporava povrat crkvene imovine. Tako se u javnosti stvara pogrešna slika kako bi neki članovi crkvenih zajednica rado došli, uzeli i unovčili 'svoj dio' crkvene imovine (kao da se radi i kao što se, nažalost, često događalo pri »pretvorbi društvene imovine«, gdje je svatko »prisvajao« 'svoj dio'). Isto tako (i opet pogrešno!), Crkvu se često poistovjećuje s crkvenim službenicima te je se prosuđuje kao da u njoj ne postoje vjernici laici. Na taj način se spretno manipulira i opet stvara prostor i prilika za govor i djelovanje protiv Crkve. Veliki problem predstavljaju i oni loše informirani, koji imovinu tj. 'bogatstva' biskupija, župa, samostana pripisuju biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama, zaboravljajući pritom kako su oni

samo upravitelji onoga što pripada crkvenoj zajednici. Ima i prigovora koji se odnose na materijalna dobra svećenika. Tu možemo zastati i postaviti pitanje: »Kako bi trebao živjeti svećenik, a da ne bude samo tumač evanđeoskih savjeta s propovjedaonice, već i svjedok Evanđelja vlastitim životom?«

Ako su pojedini svećenički primjeri potakli na razmišljanje o ovoj temi, onda bi Sinoda trebala pomoći staviti granice u kojima će crkveni službenik (biskup, župnik, župni vikar, redovnik i redovnica) moći sačuvati svoje dostojanstvo u društvu u kojem se ta ista pitanja ne postavljaju župljanima (laicima).

Novi financijski sustav dao je odgovore na mnoga pitanja kojih će biti sve manje ako se crkveni službenici budu po sustavu ravnali. Poštujući pravilnik o provođenju novog financijskog sustava, uz sudjelovanje župnog ekonomskog i pastoralnog vijeća, crkveni službenik neće izaći iz okvira u kojem je dobio poslanje. Provođenjem dosadašnjih pravilnika i statuta, riješit će se neka pitanja vezana uz odnos župe i župnih službenika: svećenika, zvonara, orguljaša, sakristana, kateheta i župnih administratora. Sinoda bi trebala sve te dokumente objediniti i dati odgovore na ta pitanja.

Vrlo česta pitanja i problemi s kojima se svećenici susreću na terenu vezani su uz gradnju i popravke crkvenih objekata, te čuvanje kulturnih dobara. Za vrijeme školovanja i pripreve za svećeničku službu svaki je svećenički kandidat informiran na koji način postupiti u gradnji i popravcima crkvenih objekata, no na terenu nastaju problemi na koje fakultet ne može unaprijed pripremiti. Sinoda bi trebala donijeti pravila i naputke za planiranje i gradnju novog, te popravke i čuvanje staroga na zadovoljstvo i svećenika i vjernika.

Iz, na početku, spomenutih prijedloga izdvojena su pitanja i prijedlozi kojima idemo korak naprijed. Proučite i odgovorite na njih ozbiljno, jer o tome ovisi smisao i uspjeh Sinode.

Studijska skupina koja se bavila ovom tematikom sastavljena je od svećenika: mr. Stjepan Rusan (voditelj skupine), Ivan Hren, Zlatko Koren i Juraj Jerneić. ■

Iz kronike...

2003.

15. ožujka

Susretom u Zaprešiću započeli regionalni predsindski susreti svećenika, vjeroučitelja te članova župnih vijeća na kojima je predstavljen upitnik za davanje prijedloga. Do 18. studenog 2003. održano ukupno 20 susreta.

18. ožujka

Predstavljeno korizmeno pastirsko pismo biskupa Zagrebačke nadbiskupije pod naslovom *Hodimo u novosti života* o Drugoj sinodi Zagrebačke nadbiskupije.

U travnju

Objavljen prvi sinodski sveščić *Otajstvo Crkve* s liturgijskom građom za vazmene nedjelje.

1. svibnja

Prva u nizu emisija o Drugoj sinodi Zagrebačke nadbiskupije na Radio Mariji koje se redovito emitiraju svakoga prvog četvrtka u mjesecu od 10.30 do 11.30 sati.

20. svibnja

Susret Nadbiskupa s predstavnicima vjerničkih udruga i crkvenih pokreta s područja Nadbiskupije na kojem je predstavljen upitnik za prikupljanje njihovih prijedloga.

6. prosinca

Prvi predsindski susret predstavnika mladih župa Zagrebačke nadbiskupije s kardinalom Josipom Bozanićem. Na susretu predstavljen način uključivanja mladih u proces nadbiskupijskog savjetovanja.

Navještaj

prof. dr. Tomislav Ivančić, voditelj skupine

Mladi

Janja Dolić, član skupine

Studijsku skupinu *Mladi* vodi Božidar Tenšek, povjerenik za pastoral mladih Zagrebačke nadbiskupije. Ostali članovi skupine – fra Milan Krišto, Tomislav Buntak, Ivana Laštro, Janja Dolić, vlč. Branko Koretić, o. Pejo Orkić – angažirani su na različitim područjima pastoralna mladih, a ujedno su predstavnici skupina mladih u kojima djeluju (Frama, studenti, srednjoškolci i mladi u župi).

Na sastancima, kao i u individualnom radu članova, osobita se pozornost posvetila prijedlozima za Sinodu koje su velikim dijelom uputili sami mladi. Njihovom analizom dolazi se, između ostalog, i do zaključka kako je u župama Nadbiskupije pastoral mladih više individualan i slabo koordiniran, nego pastoral zajednice koji podržava i ostvaruje neki projekt. Stoga se pristupilo obradi tema koje se odnose upravo na područja za koja nam se učinilo da su najviše potrebna obnove. Pri tom se vodilo računa i o drugim pitanjima, koja su integrirana u postojeće teme. Radni listovi obrađuju teme koje se odnose na pastoral srednjoškolske, studentske i radničke mladeži, na zajednice, pokrete i udruge preko kojih se mladi najčešće uključuju u život Crkve, a važna tema su i svećenici te drugi voditelji mladih. Važno je istaknuti da su mnoga pitanja iz radnih listova formulirali sami mladi, tj. predstavnici župnih zajednica mladih s prošlogodišnjih ljetnih radionica u Malom Lošinj.

Adresati kojima su upućeni radni listovi prije svega su mladi (srednjoškolci, studenti, članovi raznih zajednica mladih), ali i svećenici, vjeroučitelji i drugi odgovornici, te svi zainteresirani vjernici, koji bi pomogli da se učini sljedeći korak u sinodskom hodu zagrebačke Crkve.

Nadamo se da će rasprave temeljene na našim radnim listovima pomoći u istinskom prepoznavanju današnjih potreba i mogućnosti mladih naše Nadbiskupije, te da će im Sinoda pomoći odlučiti se za »...izbor pravih, a ne prividnih vrijednosti; izbor prave istine, a ne poluistina ili možda lažnih istina« (Ivan Pavao II. u Solinu 1998.). ■

Tema *Navještaj* predstavlja veoma opsežan sadržaj te je stoga podijeljena u jedanaest podtema. U uvodnom dijelu dan je kratak pregled svega onoga što u Crkvi ima značajku navještaja. Tom pregledu prethodi svojevrsna definicija navještaja. Isus je vječna Očeva Riječ, On je došao navijestiti Kraljevstvo Božje, poučavao je, tumačio, govorio i svojom riječju činio znamenja, znakove i čudesa. Svoje je apostole i učenike poslao da idu po svem svijetu i do kraja vremena sve ljude čine Njegovim učenicima. Oni su išli i posvuda naviještali Radosnu vijest s dubokim osjećajem odgovornosti koju je izrazio sv. Pavao: »Jao meni ako ne propovijedam«. Crkva tu odgovornost osobito u ovo vrijeme doživljava sudbonosno, preuzimajući zadaću nove evangelizacije.

U studijskoj skupini *Navještaj* osmišljene su sljedeće podteme: *Propovijed, homilija; Nova evangelizacija, pučke misije; Predškolski vjerski odgoj, vjeronauk u školi, župna kateheza; Razne kategorije ljudi: djeca, bolesnici, zatvorenici, starci, ovisnici, ljudi s posebnim potrebama; Kateheza odraslih; Rad s Biblijom; Crkveni pokreti, društva i zajednice; Duhovna formacija vjernika; Crkveno izdavaštvo, mediji; Misije; Hodočašća i veliki karizmatički skupovi.*

Svaka od ovih tema ima tri bitna dijela: učiteljstvo Crkve, stanje u Nadbiskupiji, elementi za raspravu.

U obradi teme *Navještaj* sudjelovali su: dr. Josip Jakšić (*Vjeronauk u školi i župna kateheza*), dr. Mario Cifrak (*Rad s Biblijom*) i mr. Tomo Petrić (*Misije*).

Rasprave u Nadbiskupiji o temi *Navještaj* trebale bi uočiti što koncilski i pokoncilski dokumenti zahtijevaju od Crkve u njezinom življenju Radosne vijesti, nakon toga ustanoviti kakvo je stanje Navještaja u Nadbiskupiji, da bi onda na temelju pitanja saželi nove prijedloge za novu raspravu na Sinodi o toj temi. No, već suočenje s onim što bi Navještaj trebao biti i onim kakav je on konkretno danas u Nadbiskupiji, otvara vjernicima oči za nove spoznaje, nove vizije i nove argumente življenja Božje riječi na putu prema svetosti. ■

Mediji

Zvonimir Ancić, član skupine

Da su mediji danas nezaobilazna stvarnost u suvremenoj civilizaciji, pa tako i u Crkvi, pokazali su brojni prijedlozi različitih skupina vjernika koji su pristigli u Tajništvo za pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije. Stoga je među sedamnaest studijskih skupina formirana i ova naša kojoj je osnovna zadaća bila na temelju pristiglih prijedloga, koji su na osobit način problematizirali pitanje medija u Crkvi, izraditi radne listove za predsinodske rasprave. Voditelj skupine mr. Robert Šreter, ravnatelj Hrvatskog katoličkog radija, okupio je ljude angažirane u različitim medijima kao

i stručnjake s područja teorije medija s nakanom, na što profesionalniji način i iz perspektive raznolikosti sredstava društvene komunikacije, valorizirati pristigle prijedloge. Tako su u radu ove studijske skupine sudjelovali Jozo Barišić i Mario Raguž (novinari Hrvatske televizije), Zvonimir Despot (novinar Večernjeg lista), Tanja Popec (urednica vjerskog programa na Hrvatskom katoličkom radiju), mr. Božo Skoko (predavač kolegija *Odnosi s javnošću* na studiju novinarstva Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu), dr. Danijel Labaš (predavač na smjeru novinarstva Hrvatskih studija u Zagrebu), Zvonimir Ancić (pročelnik Ureda zagrebačkog nadbiskupa za odnose s javnošću), Hrvoje Cirkvenec (urednik portala www.kriz-zivota.com) i Ivica Franjković (administrator portala www.katolici.org).

S obzirom na njihovu raširenost i utjecaj koji imaju u suvremenom svijetu, pitanje medija bi po mišljenju članova ove studijske skupine, trebalo imati vidno i važno mjesto u sinodskim raspravama i promišljanjima. U doba komunizma, Crkvi je umnogome bio onemogućen i ograničen pristup medijima. Dolaskom demokracije, našla se pred novim izazovom i mogućnostima koje nipošto ne bi smjela propustiti. U tom je smislu potreban angažman i pozitivno vrednovanje medija kao sastavnog elementa evangelizacije, na što je uvijek poticao i papa Ivan Pavao II. u svojim brojnim nastupima i dokumentima, a

sve na tragu onog snažnog zaokreta koji je na ovome području donio Drugi vatikanski sabor dekretom *Inter mirifica*.

U tom smislu, studijska skupina *Mediji* izradila je četiri radna lista u kojima problematizira sljedeće teme: *Briga o sustavnoj prisutnosti Crkve u medijima; Sjetovni mediji; Crkveni mediji; Internet*.

Nadamo se da će radni listovi biti dobro primljeni te da će pripomoći u raspravama i potaknuti na promišljanje o nekim aspektima sredstava društvenog pripočavanja koja su Božji dar našem vremenu, a o nama ovisi kako ćemo ih iskoristiti na veću slavu Božju. ■

Iz kronike...

2004.

Početak godine

Objavljene tri sinodske knjižice: *Sinoda – govor o Crkvi s građom za školski vjeronauk i župnu katehezu na temu Crkve i nadbiskupijske sinode, Pastoralni kalendar 2004. i Hodimo u novosti života s tekstovima za Nadbiskupijski križni put mladih.*

2 – 4. travnja

Drugi predsinodski susret predstavnika mladih župa Zagrebačke nadbiskupije na kojem su predstavljeni njihovi prijedlozi.

24. travnja

Na Susretu hrvatske katoličke mladeži u Šibeniku, Kardinal u propovijed uključio prijedloge mladih za Sinodu.

5. svibnja

Prvi sastanak voditelja sedamnaest studijskih skupina za izradu radnih listova za raspravu u zajednicama vjernika.

7. svibnja

Završno nadbiskupijsko natjecanje *Naš put prema Sinodi: slika Crkve Drugog vatikanskog sabora* za učenike 7. i 8. razreda osnovne, te 1. i 2. razreda srednje škole.

5. srpnja – 30. kolovoza

U Malom Lošnju održani susreti predstavnika zajednica mladih župa Zagrebačke nadbiskupije na kojima se, među ostalim, pripremalo za Sinodu.

Koncem rujna

Objavljen peti sinodski sveščić *Pastoralni kalendar 2004./2005.*

Škole i visoka učilišta

prof. dr. Josip Oslić, voditelj skupine

Studijsku skupinu *Škole i visoka učilišta* za pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije čini sedmero članova: prof. dr. Josip Oslić (nastavnik i pročelnik Katedre za filozofiju KBF), doc. dr. Josip Baričević (nastavnik Katehetskog instituta KBF, ujedno i glavni redaktor radnih listova), prof. Boris Balenović (ravnatelj Nadbiskupske klasične gimnazije u Zagrebu), prof. s. Berislava Grabovac (ravnateljica Ženske opće gimnazije sestara milosrdnica u Zagrebu), dipl. kateheta s. Katarina Pišković (viša savjetnica za predškolski odgoj Nacionalnoga katehetskog ureda HBK), prof. Zoran Novosel (ravnatelj Osnovne škole Miroslava Krležu u Zagrebu) i mr. Jasna Šego (višegodišnja profesorica dviju katoličkih gimnazija u Zagrebu i sadašnja nastavnica na Katehetskom institutu KBF).

Studijska skupina *Škole i visoka učilišta* održala je dva plenarna radna sastanka (17. i 24. rujna 2004.) na kojima se raspravljalo o pitanjima predškolskog, osnovnoškolskog, srednjoškolskog i visokoškolskog vjerskog odgoja i obrazovanja. Ovi razgovori poslužili su kao dobra podloga za izradu dva radna lista. Prvi radni list odnosi se na dječje vrtiće, osnovne i srednje škole te posebne ustanove za djecu i mlade s teškoćama u razvoju. Drugi radni list odnosi se na javna, crkvena i katolička visoka učilišta. Konceptijski, odnosno metodološki, oba radna lista rađena su na temelju crkvenih dokumenata i relevantne literature. Međutim, treba naglasiti da su u cjelokupnoj pripremi radnih listova došla do

izražaja osobna iskustva članova skupine. Radni listovi koncipirani su za više adresata, a s obzirom na to, upućena su im i specifična pitanja koja traže i specifične odgovore.

U osnovnoj strukturi radni listovi kratko naznačuju neke temeljne postavke nauka Katoličke Crkve, usmjereni su i na osvjetljavanje nekih temeljnih smjernica koje proizlaze iz njenog nauka, da bi naposljetku sve kulminiralo pitanjima koja radna skupina predlaže za diskusiju s pojedinim adresatima. U svakom slučaju, radni listovi pozivaju na plodan i konstruktivan dijalog koji bi upravo naznačenu problematiku mogao znatno produbiti i obogatiti daljnjim konstruktivnim prijedlozima.

Od adresata kojima su ovi radni listovi namijenjeni očekujemo konkretne prijedloge koji bi tekstualno i sadržajno još

bolje mogli obogatiti radnu skupinu *Škole i visoka učilišta*. Međutim, da bi se naznačeni sadržaji mogli dobro posredovati prema određenim adresatima, potrebno je što bolje osposobiti animatore koji će biti u stanju naznačene sadržaje prenijeti do osnovnih zajednica. ■

Ustroj

mr. Marijan Franjčić, voditelj skupine

Studijsku skupinu čine tri svećenika: pedagog, liturgičar i pravnik – mr. Marijan Franjčić, mr. Josip Kuhtić i mr. Hrvoje Škrlec.

U pristupu sveukupnom radu skupine od najvećeg značaja bili su Zakonik kanonskoga prava i dokumenti Drugog vatikanskog sabora. Zakonik kanonskoga prava određuje os-

novni ustroj biskupijske crkvene zajednice na način, da neke elemente propisuje kao neizostavne, druge preporučuje, a neke ostavlja specifičnim potrebama i mogućnostima određene zajednice. Drugi dokumenti Crkve, relevantni za suvremeni pastoral i organizaciju crkvene zajednice, sugeriraju i zahtijevaju nove dodatne elemente ustroja.

Imajući neprestano pred sobom pravno-pastoralnu koncepciju i elemente ustroja crkvene zajednice – *Zagrebačka nadbiskupija, zagrebački nadbiskup, pomoćni biskupi i biskupi koadjutori, biskupijska kurija, pastoralni uredi i odbori, sudovi, prezbiterstvo vijeće i zbor savjetnika, kanonički kaptol, pastoralno vijeće, župe, župnici i župni vikari, dekanati i dekanati, rektori crkava i kapelani* – u radnim smo listovima nastojali obuhvatiti pojedine teme iz dominantnih područja ustroja.

Izradili smo radne listove pod nazivima: *Zagrebačka nadbiskupija; Nadbiskupski duhovni stol – biskupijska kurija; Biskupijska kurija – pastoralni odsjek; Dekanatski i međudekanatski ustroj; Župe, župnici i župni vikari.*

Od svih sudionika rasprava očekujemo aktivno promišljanje predložene tematike koje će iznjedrili najkvalitetnija rješenja bez suvišnih multipliciranja sličnih ureda, komisija, povjerenstava i tijela čije bi se ingerencije preklapale te personalno i financijski opteretile Ekonomat nadbiskupije, a postojale bi tek pro forma. ■

Zaređeni službenici

Iz uvodnog lista za animatore studijske skupine *Zaređeni službenici*

U prvom dijelu nadbiskupijskog savjetovanja u pripremi Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije o temi *Zaređeni službenici* pristiglo je 876 kritičkih primjedbi, opažanja i prijedloga najbližih svećenikovih suradnika: vjeroučitelja, članova ŽPV-a i ŽEV-a, bogoslova, kao i samih svećenika.

Opći dojam je sljedeći: opažanja su dobro namjerna, u želji da se život Crkve mijenja na bolje; dio najbližih suradnika je dobro informiran, no vjerojatno bez aktivnog kontakta sa župnikom; uz nekoliko pozitivnih priznanja uglavnom su primjedbe veoma kritičke; dobrim dijelom osjeća se nezadovoljstvo (čini se da velik dio onih koji su pisali, nije zadovoljno sa svojim svećenikom ili poglavarom); generaliziranje problema (sud o cijeloj zajednici donosi se na temelju manjeg broja slučajeva); apsolutni manjak komunikacije (samo jednosmjerna: biskup-svećenik-laik).

U primjedbama nema nikakvih novosti. Uglavnom se prokazuju nedostaci, a manje je konstruktivnih prijedloga. Sve se može svesti na četiri temeljna područja odgoja za

svećenička zvanja: ljudska, intelektualna, duhovna i pastoralna formacija. Naglasak će ipak trebati staviti na formaciju u sjemeništima i trajnu formaciju klera. Tu je potrebna daleko veća selekcija i stroži zahtjevi. U svemu nedostaju jasni kriteriji i kvalitetan nadzor rada i života svećenika koji podliježe sankcijama. Traži se radikalizam u življenju Evanđelja.

Studijska skupina je pod vodstvom Mije Gorskog (rektora Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu) izradila pet radnih listova i u njima obrađuje teme: *Pastoral zvanja – animacija duhovnih zvanja; Formacija svećeničkih kandidata – malo i veliko sjemenište; Trajna formacija svećenika; Služba biskupa i prezbitera i Trajni đakonat*. Pitanja su, ovisno o tematici, upućena bogoslovima, redovničkim kandidatima i kandidaticama, đakonima, svećenicima, redovnicima i redovnicama, vjernicima laicima, mladima. ■

Uloga i mjesto vjeroučitelja i katehete u životu Zagrebačke Crkve

dr. s. Valentina Mandarić, voditeljica skupine

Studijska skupina *Uloga i mjesto vjeroučitelja i katehete u životu Zagrebačke Crkve* ima osam članova: Ljuba Duvnjak (vjeroučiteljica), dr. s. Thea Filipović, Nikola Kuzmičić (vjeroučitelj), Lujza Milodanović (vjeroučiteljica), dr. Rudi Paloš, Anita Ramljak (vjeroučiteljica) i dr. Ružica Razum. Voditeljica skupine je dr. s. Valentina Mandarić (docentica na KI KBF u Zagrebu).

Ova studijska skupina izradila je dvanaest radnih listova: *Crkvenost vjeroučitelja; Duhovni lik vjeroučitelja/katehete; Kateheza i religiozna kultura odraslih; Kateheza i službe u župnim zajednicama; Odnos vjeroučitelja i župne zajednice; Organiziranje i koordiniranje vjeronauka i kateheze u mjesnoj Crkvi; Permanentno usavršavanje vjeroučiteljâ i katehetâ; Vjeronauk i(li) župna kateheza?; Vjeronauk – mjesto susreta vjere i kulture; Vjeroučitelj između Crkve i škole; Religiozni odgoj i Kateheza osoba s posebnim potrebama*.

Riječ je o građi u kojoj se na poseban način razlažu aktualna pitanja evangelizacijsko-katehetskog djelovanja Crkve Zagrebačke nadbiskupije. Pripremljeni radni listovi žele uvesti u pojedine teme te trebaju poslužiti kao pomoć u promišljanju u različitim skupinama vjernika i pastoralnih djelatnika u župnim zajednicama, osobito vjeroučitelja i kateheta.

U radnim listovima nastojali smo kratko predstaviti stav crkvenog Učiteljstva o određenoj evangelizacijsko-katehetskoj temi, naznačiti neka glavna obilježja postojećeg stanja u našoj Crkvi s obzirom na odabrano pitanje, te definirati neka poticajna pitanja koja žele biti samo pomoć, a nikako ograničenje za promišljanje i razgovor o pojedinoj temi. Od različitih skupina vjernika i pastoralnih djelatnika, koji će sudjelovati u razgovorima u malim skupinama, očekuje se stoga, da uz pomoć radnih listova prosude stanje evangelizacijsko-katehetske prakse, da upozore na konkretne probleme i otvorena pitanja, te predlože moguća rješenja i praktične smjernice za budućnost evangelizacijsko-katehetskog djelovanja u Nadbiskupiji. ■

Mjesto i zadaća župe u Crkvi i društvu

dr. Josip Šimunović, član skupine

Voditelj studijske skupine *Mjesto i zadaća župe u Crkvi i društvu* je prof. dr. Josip Baloban, a članovi su mr. Josip Kuhtić, Ivan Čavka (član ŽPV-a i ŽEV-a župe sv. Ivana Evanđeliste u Utrini), dipl. iur. Sabina Josipa Nuhbegović te dr. Josip Šimunović. Članovi skupine više su se puta pod vodstvom voditelja sastali na Kaptolu 23. Na temelju pristiglih prijedloga i vlastitih rasprava, studijska skupina izradila je radne listove koji obrađuju pitanje župe u Crkvi, konkretno u Zagrebačkoj nadbiskupiji i u hrvatskom društvu.

Župa, odnosno župna zajednica, je temeljna jedinica Kristove Crkve u kojoj se odvijaju osnovne aktivnosti (zadaće) Crkve (naviještanje Riječi, Euharistija i slavljenje sakramenata i dijakonija), u kojoj je najravnopravnije zastupljena cijela Crkva po dobnosti i profesionalnoj strukturi, u kojoj žive sve kategorije kršćana (župljana) i ostvaruju se svi stupnjevi crkvenosti, u kojoj djeluje najkompletniji pastoralni tim i koja može postati zajednica manjih zajednica. Župa ima i svoju nezamjenjivu ulogu u cjelokupnom društvu na religioznoj, odgojnoj, socijalnoj i kulturološkoj razini.

Skupina je izradila četrnaest radnih listova na zadanu temu: *Postojeće i potrebne strukture župe; Zadaća župne zajednice u društvu; Zadaća župe, odnosno župne zajednice u Nadbiskupiji; Mjesto i jedinstvena zadaća župnika; Pastoralni plan i program u župi; Zadaća redovničkih zajednica, crkvenih pokreta i udruga u župi; Volonterski rad na razini župe; Permanentni pastoral odraslih članova župe; Pastoral žalujućih; Različito poimanje obreda i sakramenata kod današnjih kršćana; Svjetla i sjene blagoslova obitelji i kuća; Kršćansko vrednovanje nedjelje; Pučka pobožnost i hodočašća; Pastoral sakramenata u župi.* ■

Caritas

Ines Karačić

Zbog svoje važne povijesne uloge u razvoju katoličkog socijalnog nauka, biblijske utemeljenosti te aktualnosti i potrebe postojanja i djelovanja u suvremenom svijetu, Caritas je uvršten u teme važne za predsinodske rasprave. U tu svrhu, osnovana je posebna studijska skupina *Caritas*, čiji su članovi Vice Batarelo, Stjepan Moškato, Vladimir Starkelj i Krešimir Miletić koordinirano i zauzeto djelovali pod vodstvom voditelja skupine, Zvonimira Despota.

Potaknuti živom riječi uzoritog kardinala Josipa Bozanića da je »Caritas djelotvorna ljubav koja potvrđuje i utjelovljuje evangelizaciju«, skupina je prionula obradi teme, kao i izradi pripadajućeg radnog lista, detaljno se pritom osvrćući na pristigle prijedloge. Oblikujući temu *Caritas* u formu radnog lista, razrađena su tri međusobno povezana i nerazdjeljiva tematska dijela: *ideal – stvarnost – put*. Pod nazivom *ideal* otkriva se nauk Crkve koji dokumentima, posebice socijalne tematike, daje potrebne smjernice i obrazlaže smisao svakog ljudskog djelovanja, time i karitativnog. Tematski dio *stvarnost* otkriva postojeće stanje Caritasa u Zagrebačkoj nadbiskupiji: svakodnevne probleme, nove izazove i vizije s posebnim naglaskom na ustanovljenje novih i modernizaciju postojećih župnih Caritasa. Kako od postojećeg stanja smjelije i adekvatnije učiniti zamah prema idealu, otkriva nam sadržaj posljednjeg tematskog dijela, simboličnog naziva *put*. U njemu su navedeni elementi za raspravu koji pozivaju sudionike iznova vrednovati specifičnost i posebnost uloge, zadaće, organizacije i aktivnosti Caritasa Zagrebačke nadbiskupije.

S pouzdanjem hodeći prema novosti života

očekujemo od svih sudionika predsinodskih susreta, nadasve onih koji su posebno pozvani raspravljati na temu Caritasa (župnici, župni vikari, djelatnici Caritasa Zagrebačke nadbiskupije, djelatnici župnih Caritasa, članovi župnih pastoralnih vijeća), stvaranje novih vizija na putu Caritasa od stvarnosti prema idealu. ■

Posvećeni život

s. Elvira Krišto, voditeljica skupine

Motivirane geslom Sinode *Hodimo u novosti života*, i osobe posvećenog života uključile su se u pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije.

Članovi studijske skupine *Posvećeni život* iz različitih su zajednica posvećenog života: s. Dubravka Moharić (Družba kćeri Božje ljubavi), s. Melita Kraševac (Klanjateljica Krvi Kristove), Blanka Pavlović (Suradnica Krista Kralja – svjetovni institut), p. Franjo Pšeničnjak (isusovac), fra Marko Medo (franjevac-trećoredac) i s. Elvira Krišto (uršulinka).

U rujnu 2004. susretali smo se svaki tjedan s određenim zadatkom. Nakon proučavanja crkvenih dokumenata o posvećenom životu, iščitavali smo prijedloge prvog kruga nadbiskupijskog savjetovanja o pitanjima na temu posvećenog života. Prijedlozi brojnih redovničkih zajednica, svećenika, bogoslova i crkvenih udruga te pokreta, pokazuju veliku zauzetost posvećenih osoba za potrebe naše Crkve i naroda. Njihova prisutnost i

Na temelju proučenih prijedloga i stanja u našoj Nadbiskupiji izabrali smo ove teme: *Posvećeni život – dar Božji Crkvi i suvreme-*

redovničkim zajednicama, redovničkim zajednicama i svjetovnim ustanovama, župnicima, župnim vikarima i članovima župnih vijeća, mladima, bogoslovima i studentima na katoličkim vjerskim učilištima.

U uvodnom listu za animatore naveli smo razloge izbora teme iz kojih proizlaze i očekivanja od onih kojima su radni listovi upućeni.

Tema *Posvećeni život – dar Božji Crkvi i suvremenom čovjeku* izabrana je iz potrebe da se u današnjem vremenu *posvećeni život* prepozna kao osobiti dar Crkvi i suvremenom čovjeku. Tim pozitivnim pristupom otvaraju se mogućnosti većeg promicanja posvećenog života, jačeg zajedništva i suradnje u našoj Nadbiskupiji, počevši od župnih zajednica u kojima djeluju posvećene osobe.

Tema *Kristovom ljubavlju graditi budućnost* izabrana je u želji da naša Nadbiskupija, kao i cijela Crkva, svoju životnu snagu i usmjerenost prema budućnosti crpi iz ljubavi Kristove. Posvećenim je osobama stalo do budućnosti Crkve u kojoj ostvaruju svoje zvanje i apostolsko poslanje. Želja za novim zvanjima znak je životnosti redovničke i župne zajednice.

Svi kojima su upućeni ovi radni listovi moći će dati svoj dio nade za gradnju budućnosti naše Nadbiskupije. ■

svjedočenje u samostanima, župama, školama, dječjim vrtićima, bolnicama, staračkim domovima, sirotištima, crkvenim ustanovama, proširuje se i na područje suvremenih medija i odgoja za kulturu mira i pravde.

nom čovjeku te Kristovom ljubavlju graditi budućnost.

Teme smo razradili u radnim listovima po zadanoj formi jednakoj svim studijskim skupinama, a pitanja smo uputili klauzurim

Vjernici laici u Crkvi i svijetu

Stjepan Lice, voditelj skupine

hov osoban i zajednički angažman u crkvenom i društvenom životu.

Poziv i poslanje vjernika laika u svakom su vremenu, a osobito u ovom, suočeni s mnogim zahtjevnostima, s obzirom na okolnosti života u suvremenu svijetu. Stoga je za vjerodostojnost vjernika laika i izrazitost njihove vjere nužno temeljno životno opredjeljenje za Krista koje će se očitovati u svim segmentima života.

Imajući to u vidu, radni su listovi, u okviru ove teme, zamišljeni i priređeni s polazištem od osobne vjere, s uvjerenjem da se život svakog

kršćanina temelji na osobnom iskustvu spoznaje Boga i Njegove ljubavi, te da iz toga izvire istinski ljudski i kršćanski angažman u svemu što život jest, odnosno da iz toga slijedi životna duhovnost i moral. Upravo po tome, svoju vrijednost i vjerodostojnost mogu imati

udruge, pokreti i zajednice vjernika laika.

U tom smislu, prvotno je izrađen jedan radni list s temeljnim pitanjima: »Kako bolje živjeti svoju vjeru?« i »Kako biti vjerodostojni kršćanin?«

U skladu s poticajima Tajništva za pripremu Sinode, radni list obuhvatio je tri skupine pitanja namijenjenih vjernicima, vjerničkim udrugama i pokretima te svećenicima.

Uzdamo se da će pitanja u radnim listovima, sve one koji će o njima promišljati (kao i nas koji smo ih priredili), potaknuti na iskreno preispitivanje vlastitog odnosa prema čovjeku i Bogu, prema svijetu i Crkvi, na preispitivanje osobnog vjerničkog opredjeljenja, njegove utemeljenosti i predanosti, a po tome, na zanosno življenje vjere.

U radnoj skupini sudjelovalo je šest osoba, od kojih četiri vjernika laika i dva svećenika: dr. Vladimir Lončarević, Ivica Lulić, Yukari Bosnić, Stjepan Lice, fra Petar Filić i dr. Ivan Koprek. ■

Vjernici laici na različite su načine predmet promišljanja niza studijskih skupina. Ipak, pokazalo se nužnim uobličiti posebnu temu koja će se odnositi na život vjernika laika u svijetu: u njihovom osobnom, svakodnevnom životu, kao i na nji-

Socijalni govor Crkve

Gordan Črpić, voditelj skupine

Skupina *Socijalni govor Crkve* pokušava, temeljeći promišljanje na Drugom vatikanskom saboru, osvijestiti odgovornost kršćana za rast zajednice u kojoj žive, izgradnju društva i dovršenje ovog svijeta, na što su pozvani već na prvim stranicama Biblije. Skupina za raspravu na Sinodi predlaže teme relevantne za svakodnevni život suvremenog hrvatskog društva, a posebice Zagrebačke nadbiskupije.

Doprinosu radu studijske skupine *Socijalni govor Crkve* dali su: dr. Stjepan Baloban, Tomislav Petranović, s. Emila Barbarić, s. Nevenka Brkić, s. Branka Rimac, dr. Zrinka Nikolić, mr. Ljiljana Dobrovšak, dr. Hrvoje Štefančić, Krešimir Sever, dr. Jasenka Markeljević, dr. Nikola Vukoja i Damir Mravunac.

Radi pripreme radnih materijala, članovi skupine sastali su se nekoliko puta i kroz dijalog iskristalizirali teme koje bi trebalo, pod vidom socijalnog nauka Crkve, osvjetliti u radu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije. Tijekom rada u skupini javljale su se i druge ideje pa su osmišljene i druge teme koje bi valjalo obrađivati u Sinodi. Posebno se razgovaralo o istaknutoj ulozi redovnica, redovnika i svećenika u raspravama na naznačene teme. Naime, svaka akcija u suvremenoj Crkvi zagrebačkoj bit će smisljena i uspješna u onoj mjeri u kojoj će se u nju uključiti svi dijelovi Crkve. Zaključeno je da se za redovnice, redovnike i svećenike, vezano uz ove teme, kreiraju njima primjerene smjernice za njihovo promišljanje, ali isto tako da teme cijeloj Crkvi zagrebačkoj ostanu iste, budući da su važne za njen život.

Teme koje bi se raspravile pod socijalnim vidom su sljedeće: *Pravda i pravednost; Solidarnost i supsidijarnost; Dijalog; Ekologija; Mito i korupcija; Medicina; Rad i poduzetništvo; Znanost te Nova prisutnost žene u Crkvi i društvu.* ■

Mons. dr. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački

Sinoda – znak živosti Crkve

Već se smatra neospornim da će Sveti Otac Ivan Pavao II. biti upamćen kao papa antropologije. Suvremeni učitelj humanizma, dostojanstva ljudske osobe i njezinih prava i obveza, Ivan Pavao II. započeo je to veličanstveno djelo nastupnom enciklikom *Redemptor hominis* – *Otkupitelj čovjeka* (1979.) i na neki način zaokružio enciklikom *Evangelium vitae* – *Evandjelje života* (1995.), premda nastavlja tu misao i u drugim, kasnijim djelima.

Put vjernika put je Crkve, a taj nam je iznesen u enciklici *Otkupitelj čovjeka*: »Čovjek u svoj istini svoga postojanja, svog osobnog, a također zajedničkog i društvenog bića – u krugu svoje obitelji ... u okviru svoga naroda... u sklopu svega čovječanstva – taj je čovjek prva staza kojom Crkva mora proći ispunjavajući svoje poslanje. Taj je čovjek prvi i osnovni put Crkve, put što ga je sam Krist zacrtao!« (*Redemptor hominis*, 14). Tko je taj čovjek i gdje se nalazi? To je svako ljudsko biće, na svoj način upućeno na »avanturu Betlehema«: od začeca-oplodnje kroz rast i dozrijevanje do naravnog prijelaza u život vječnosti. Svako je to ljudsko biće, jer je ljudsko, slika Božja, novi znak Božje prisutnosti i stvaralačke djelatnosti, novi znak Božjeg povjerenja u ljude, upravo danas i ovdje. Sve to zahvaljujući suradnji roditelja – sustvaratelja novog čovjeka. Ako je najveće djelo bračnog para darovati novi život, tome bi zacijelo trebali posvetiti i najveću pažnju. U tome i jest njihovo najveće dostojanstvo. U

bezpridržajnom darivanju samih sebe, ne bez križa, očituju i najviši stupanj ljubavi. A tu je nerijetko nazočan dnevni heroizam roditelja, napose majki.

U suvremenim antropologijama, na veletržnici svjetonazora i vrednota, dvojbi i izgubljenosti, koja ne priznaje granice ni država ni kultura ni vjera, izgubljenost i zbunjenost, i ne manje lažni proroci humanizma i zavodnici, nazočni su na području poštivanja ljudskog života. Čak se ni strukturalni predstavnici Europe nisu usudili staviti vrednotu ljudskog života među one koje smatraju temeljnima. Crkva pak smatra, i tako nastupa: »Evandjelje života nalazi se u srcu Isusove poruke. Crkva ga svaki dan s ljubavlju prihvaća i naviješta hrabrom vjernošću kao radosnu vijest ljudima svakog vremena i kulture« (*Evangelium vitae*, 1). I u ovom vremenu kad pojava novog ljudskog života, jednima zbog neimaštine, a drugima zbog komotnosti, predstavlja tjeskobu.

Čovjek je biće čežnje za životom. To nam je potvrdio sam Isus svojim Utjelovljenjem

i Otkupljenjem: došao je da bismo baštinili život – u izobilju. Već je Drugi vatikanski sabor, govoreći o studijima, istaknuo da moralna teologija »treba osvijetliti uzvišeni poziv vjernika u Kristu i njihovu obvezu da u ljubavi donesu plod za život svijeta« (*Optatam totius*, 16). Zadaća je Crkve naviještati Isusa. Navještaj Isusa postaje navještaj života – po i u za to pogodnim ustanovama. Živahna Crkva, a Sinoda jest tome svjedočanstvo, osjeća svojim pozivom u svome narodu i svojoj kulturi naviještivati Evandjelje života svakom srcu i svakoj savjesti. ■

Iz kronike...

2005.

18. veljače

U Jastrebarskom održan prvi dekanatski seminar za formaciju animatora predsinodskih rasprava. Predviđeno održavanje više od 40 seminara za animatore raznih zajednica vjernika.

7. i 9. travnja

Završno nadbiskupijsko školsko natjecanje o Sinodi za učenike osnovnih i srednjih škola.

30. travnja

Treći predsinodski susret predstavnika župnih zajednica mladih u sklopu nadbiskupijskog susreta mladih u Sisku. Ujedno prvi seminar za formaciju animatora predsinodskih rasprava u župnim zajednicama mladih.

15. svibnja

O svetkovini Duhova izašao prvi broj Glasnika Sinode.

Nova faza pripreme Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije – započeli seminari za animatore predsinodskih rasprava u zajednicama vjernika

Animiranje animatora

Na svim seminarima za animatore predsinodskih rasprava naglašava se važnost upravo rasprava na razini župnih zajednica te ostalih zajednica vjernika, koje će na neki način dati smjer Sinodi te biti putokaz za donošenje odluka na završetku Sinode.

Piše: **Hrvoje Cirkvenec**

U tijeku su seminari za formaciju animatora predsinodskih rasprava u zajednicama vjernika. Do polovice lipnja bit će održani seminari u sva trideset i četiri dekanata Zagrebačke nadbiskupije, a vode ih djelatnici i suradnici (poznatiji kao volonteri) Tajništva Sinode na čelu s tajnikom pripremnog razdoblja Sinode mr. Tomislavom Markićem. O čemu se zapravo radi?

Nevenka Glumac Trlek,

vjernica iz župe sv. Ivana Bosca u Zagrebu

»Uz Božju pomoć i savjete stručnjaka puno ćemo pričati o vjeri, Crkvi, moliti i čekati poticaje Duha Svetoga. Očekujem buđenje vjernika koji su zaspali.«

Važna uloga vjernika laika. U sklopu pripremnog razdoblja Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, Jastrebarski dekanat bio je prvi u kojem je 18. veljače (u Jastrebarskom) održan seminar za animatore predsinodskih rasprava u zajednicama vjernika.

Tko su zapravo animatori? – Većinom vjernici koji će zajedno sa župnicima i župnim vikarima sudjelovati u organizaciji i animaciji predsinodskih rasprava u svojim župama, kao i u dekanatskim zajednicama svećenika, redovnika i redovnica, vjeroučitelja te u crkvenim pokretima i vjerničkim udrugama. Te će se rasprave održavati od jeseni ove godine.

Seminari se pak odvijaju pod predsjedanjem jednog od pomoćnih zagrebačkih biskupa: Josipa Mrzljaka, Vlade Košića ili Valentina Pozaića, odnosno biskupskog vikara za grad Zagreb Josipa Oslića. Traju dva sata, a podijeljeni su u tri dijela: prezentacija Sinode i zadataka animatora, rad u skupinama, rasprava i molitva.

Za potrebe našeg Glasnika, posjetili smo nekoliko seminara za animatore i to u Kustošijskom i Bjelovarskom dekanatu, te seminar za animatore predsinodskih rasprava u crkvenim pokretima i vjerničkim udrugama u Zagrebu.

Zadaci animatora. Redovito, u prvome dijelu susreta, sudionike sa značenjem Sinode upozna je mr. Markić te iznosi podatke o onome što je do sada učinjeno u njezinoj pripremi. Tako je, na do sada održanim susretima, animatorima objasnio ciljeve Sinode: pomoć Nadbiskupu i biskupima u vođenju Zagrebačke nadbiskupije, jačanje i snaženje vjernosti Evanđelju, poticanje novog dinamizma, jačanje i razvijanje komunikacije i zajedništva u biskupijskoj zajednici te posviješćivanje poslanja kršćana u društvu i svijetu.

Na svim seminarima za animatore predsinodskih rasprava naglašava se važnost upravo rasprava na razini župnih zajednica te ostalih

Marija Belošević,

potpredsjednica Međunarodne udruge katolika esperantista i predstavnica te udruge za Hrvatsku te voditeljica Hrvatskog ogranka

»Od Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije očekujem da se ostvari pravo i puno zajedništvo između klerika i laika, temeljeno na uzajamnom poštivanju i povjerenju, kako bi svi zajedno mogli odgovoriti na izazove modernog društva tj. da u pravom smislu svi zajedno budemo sol zemlje i svjetlo svijeta u trećem tisućljeću.«

radi se o svećeniku koji je izabran od drugih svećenika svog dekanata i potvrđen od Središnjeg pripremnog povjerenstva Sinode, koji pomaže Tajništvu Sinode u pripremi Sinode na razini pojedinog dekanata. On predstavlja vezu između voditelja zajednica i

ne za organizaciju, vođenje i sudjelovanje u predsinodskim raspravama.

Većina radnih listova sedamnaest studijskih skupina dovršena je, a svećenici i animatori dobit će ih tijekom ljeta kako bi se do jeseni, na temelju njih, mogli pripremiti

zajednica vjernika, koje će na neki način dati smjer Sinodi te biti putokaz za donošenje odluka na završetku Sinode. Osim toga, u spomenutim raspravama, vrlo važnu ulogu imaju vjernici laici, koji će također biti sudionici samih sinodskih zasjedanja.

Svaki radni list sastoji se od tri dijela: prvi donosi stavove učiteljstva Crkve o pojedinoj temi, drugi prikazuje stanje u Nadbiskupiji, a treći sadrži pitanja i poticaje za raspravu.

Konkretni zadaci animatora predsinodskih rasprava su: sudjelovati u pripremnom seminaru, pomoći župniku ili drugoj odgovornoj osobi u organiziranju i vođenju predsinodskih rasprava, po potrebi biti u kontaktu s dekanatskim koordinatorom pripreme Sinode te voditi zapisnik o susretima koji treba poslati Tajništvu Sinode.

Potrebno je spomenuti i ulogu dekanatskog koordinatora pripreme Sinode. Naime,

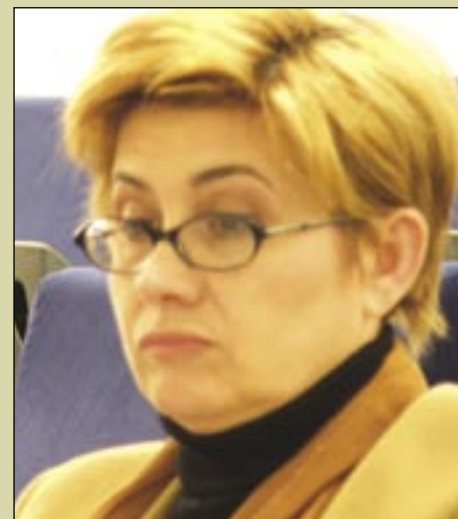
animatora s jedne te Tajništva Sinode s druge strane, te je ujedno i animator predsinodskih rasprava za svećenike svog dekanata, a pod njegovim vodstvom održavaju se predsinodske rasprave za redovničke zajednice i vjeroučitelje na dekanatskoj razini.

Rad u skupinama. Nakon upoznavanja animatora sa Sinodom te njihovom ulogom u predsinodskim raspravama, slijedi rad u skupinama. Animatori su podijeljeni u nekoliko skupina koje animiraju djelatnici Tajništva Sinode i volonteri. U skupinama, volonteri Sinode sudionicima pojašnjavaju njihove zadaće te im na primjerima zorno pokazuju kako bi trebale izgledati predsinodske rasprave. Sudionicima predstavljaju radne listove koje su pripremile studijske skupine, a po kojima će se održati predsinodske rasprave.

Svaki radni list sastoji se od tri dijela: prvi donosi stavove učiteljstva Crkve o pojedinoj temi, drugi prikazuje stanje u Nadbiskupiji, a treći sadrži pitanja i poticaje za raspravu. Prošavši kroz dio radnih listova u radu po skupinama, animatori stječu vještine potreb-

Ljiljana Bunjevac Filipović,

urednica u dokumentarnom programu HTV-a

»Potrebno je temeljito pridonijeti da se i vjernici laici uključe u život Crkve i nadam se da će se raznoliki prijedlozi na kraju i uvažiti. Želim svu sreću Sinodi, molit ćemo na tu nakanu!«

Fra Pero Martinović,

gvardijan franjevačkog
samostana u Podsusedu – Zagreb

»Radostan sam i sretan da će se događati Sinoda u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Mislim da je to u ovom trenutku put kojim će Duh Sveti voditi mjesnu Crkvu u ovim životnim okolnostima i ovakvom društvu.«

za rasprave u vlastitim župama i drugim zajednicama vjernika. Očekuje se kako bi rasprave po župama mogle trajati cijelu sljedeću pastoralnu godinu (od rujna 2005. do lipnja 2006.), nakon čega slijedi obrada zaključaka te priprema materijala, izrada Statuta, kao i izbor članova Sinode, kako bi Sinoda mogla započeti sa svojim radom.

Sinoda oživljuje župne i ostale vjerske zajednice. U posljednje vrijeme svjedoci smo tromosti Crkve i kršćana, posebno u samim temeljima, što je najvidljivije u župnim zajednicama. Razgovarajući s nekim sudionicima na seminarima, evidentan je porast optimizma i živosti. Rasprave, razmjene stavova, druženja, rast u znanju, vjeri i molitvi, ne mogu ostati bez rezultata. Iako se ponekad čuje i pokoja riječ sumnje i rezerviranosti pojedinog vjernika ili svećenika vezana uz Sinodu Zagrebačke nadbiskupije, oni koji su već na neki način uključeni u Sinodu, primjećuju kako ona već donosi prve pozitivne plodove. ■

Ines Karačić,

volonterka Tajništva Sinode

»Održavanjem seminara za formaciju animatora diljem Nadbiskupije, u župnim i drugim zajednicama, potičemo vjernike na aktivnije sudjelovanje u pripremi Sinode. Vjernici koji postanu animatori imat će, u suradnji sa voditeljima zajednice, glavnu riječ u drugom dijelu nadbiskupijskog savjetovanja, kada će organizirati i voditi predsinsodske rasprave. Održavanjem seminara postaje sve jasnije kako postavljeni ciljevi Sinode nisu negdje daleko, već se njihovo ostvarivanje događa već sada, u pripremnom razdoblju, te vođeno Duhom Svetim ide ka svom konačnom ispunjenju.«

Animatori predsinsodskih rasprava zajednica vjernika dobit će na kućnu adresu knjižicu s uputama za animatore i CD-om s materijalima, kao i mapu sa svim radnim listovima. Tada će biti potrebno utvrditi raspored održavanja rasprava, za što će Tajništvo Sinode pripremiti i prigodne plakate u svrhu oglašavanja tema, datuma, mjesta i vremena održavanja rasprava.

Alojz i Mirjana Fitz,

Hrvatska zajednica
bračnih susreta

»Na seminar smo došli puni pitanja. Susret nas je ohrabrio i vratio nam stanoviti optimizam. Sinoda će pomoći, što je vrlo potrebno, ozbiljnije shvatiti vjeru i ulogu laika u Crkvi.«

NADBISKUPIJSKI SUSRET MLADIH (3. PREDINODSKI SUSRET)

Idite s Kristom naprijed i bit ćete sretni!

Piše: Verica Kraš

Nadbiskupijski susret mladih, ujedno i treći predsinodski susret predstavnika župnih zajednica mladih, za razliku od prethodna dva, donio je nekoliko novosti. Susret je po prvi puta održan izvan Zagreba; petstotinjak mladih iz većine župa naše Nadbiskupije, ugostili su njihovi vršnjaci u župama grada Siska. Usto su, uz predstavnike župnih zajednica mladih, na susretu sudjelovali i drugi mladi župa Zagrebačke nadbiskupije, što do sada nije bio slučaj.

koracima u pripremi naše nadbiskupijske Sinode. Istaknuo je neke važne događaje u kojima smo se mi mladi aktivno uključili u njenu pripremu: dva predsinodska susreta mladih, nacionalni susret mladih u Šibeniku, prošlogodišnje ljetne »radionice vjere« u Malom Lošinj i rujansko hodočašće u Mariju Bistricu koje je okupilo više od tisuću mladih. Predstavio nam je i ulogu koju ćemo od jeseni ove godine imati u svojim župama, jer ćemo kao animatori pripremati i voditi predsinod-

pravo izbora: oni su se uz pomoć suradnika i volontera Tajništva Sinode na praktičan način pripremali za predsinodske rasprave. Ostali mladi su se prema vlastitom izboru uključili u druge radionice: Svjetski dan mladih – Köln – kolovoz 2005.; Priprema susreta s kardinalom Bozanićem; Priprema nedjeljne svete Mise; a radionicu na temu susreta *Evo, mene pošalji!*, pripremio je i vodio dr. Željko Tanjić, povjerenik za pastoral studenata laika na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

Predsinodski/nadbiskupijski susreti mladih, koji se odražavaju u organizaciji Povjerenstva za pastoral mladih Zagrebačke nadbiskupije i Tajništva za pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, postali su već tradicionalno mjesto susreta mladih naše Nadbiskupije s nadbiskupom Josipom Bozanićem.

Ususret Sinodi. U subotu 30. travnja okupili smo se u prostorijama Osnovne škole »22. lipnja« gdje nas je dočekao i pozdravio povjerenik za pastoral mladih Božidar Tenšek. Nakon njega, tajnik Sinode mr. Tomislav Markić upoznao nas je s tijekom i daljnjim

ske rasprave u zajednicama mladih, odnosno sudjelovati u njima.

Zatim smo se podijelili u nekoliko skupina, te smo u radionicama na razne načine produblivali svoju vjeru i odnos s Isusom Kristom. Animatori za Sinodu nisu imali

»Budite novost Crkve!« U 18 sati nam se pridružio naš nadbiskup, kardinal Josip Bozanić, kojeg smo dočekali pjesmom i gromoglasnim pljeskom. Zajedno s njim, razmatrali smo riječi pape Ivana Pavla II. »Ne bojte se!« koje je toliko puta upućivao nama mladima. Papine riječi bile su popraćene prigodnim »skečem« kojim su nas mladi, koji su pripremali ovaj program, na zanimljiv i šaljiv način željeli ohrabriti na putu nasljedovanja Krista.

U katezezi na temu *Evo, mene pošalji!*, što je bilo i geslo susreta, Kardinal je pitao i sebe i nas: »Što nam Krist nudi?« I dao je odgovor: »Krist nam nudi alternativu života koja je

Prvi susret – Održan je u subotu, 6. prosinca 2003. u dvorani »Vijenac« Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, a sudjelovali su predstavnici mladih iz 93 župe Nadbiskupije. Tom smo prigodom kardinalu Josipu Bozaniću čestitali na kardinalskom imenovanju, a on nas je pozvao da se aktivno uključimo u pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije. Tajnik Sinode mr. Tomislav Markić približio nam je događaj Sinode i pojasnio ulogu mladih u njezinoj pripremi. Povjerenik za pastoral mladih, Božidar Tenešek, predstavio je radni list – upitnik za Sinodu koji smo ponijeli u svoje župe i u našim zajednicama mladih razmišljali o položaju mladih u Crkvi i društvu, o viziji suvremenog vjernika te o mogućnostima konkretnog uključivanja u život župnih zajednica i Crkve Zagrebačke nadbiskupije. U drugom dijelu susreta Kardinalu smo postavljali pitanja, a on se s nama nastavio družiti i nakon službenog dijela susreta.

Drugi susret – Trajao je tri dana, od petka 2. do nedjelje 4. travnja 2004. U petak smo sudjelovali na pobožnosti Križnoga puta na Ksaveru, a u nedjelju smo u katedrali proslavili Cvjetnicu i Svjetski dan mladih. Središnji dio susreta održan je u subotu 3. travnja u Međubiskupijskom sjemeništu na Šalati u Zagrebu, a na njemu se okupilo oko 250 mladih iz više od stotinu župa. U cjelodnevnom programu razmišljali smo o svojem mjestu i poslanju u Crkvi. Tajnik Sinode mr. Tomislav Markić prikazao je sažetak odgovora koje su mladi iz više od 60 župa dali na pitanja iz Radnog lista koji nam je bio podijeljen na prvom susretu. Zatim je predstavljen rad Povjerenstva za pastoral mladih te su najavljene ljetne *Radionice vjere* u Malom Lošinj. Nakon toga smo imali priliku Kardinalu postavljati pitanja.

Poslijepodne je priređena smotra katoličkih udruga za mlade, te rad u skupinama, u kojima se razgovaralo o temi *Zajednica mladih u mojoj župi*. Na večer je organiziran zajednički odlazak u kino na film *Pasija – Muka Isusova*.

sadržana u Evanđelju i kršćanin je danas pozvan da bude ta alternativa. Uvjero sam se kako ste i vi tu alternativu uspjeli predstaviti. Pozvani ste da Krista ponudite svojim vršnjacima, društvu, u svakom trenutku. Krist je onaj koji oduzima nezadovoljstvo, nemir, onaj koji donosi duboki mir duše. Želio bih da vi budete prava alternativa u nadbiskupijskoj Crkvi, ali ne privatna i u zatvorenim krugovima, nego budite glasni, jer to je potrebno današnjoj Crkvi. Nije dovoljno da neke stvari zastupaju samo biskupi i svećenici. Njih se može lako staviti na stranu i pokušati

Kroz ove susrete, mladi sve više prepoznaju povjerenje koje im Crkva ukazuje, otkrivaju poslanje i pronalaze svoje mjesto u Crkvi, aktivnije se uključuju u pastoral u župnim zajednicama, sve se više povezuju, a plodovi su brojne druge inicijative i događaji na nadbiskupijskoj, ali i na lokalnoj razini. Mladi mnogo očekuju od Sinode te se u velikom broju odazivaju i uključuju u njezinu pripremu.

izolirati u javnosti od šireg društva. Potrebno je da svatko od nas, ono što cijeni i vrednuje, ono u što je uvjeren, da to ponudi svijetu i obrazloži. «Svoju poruku nama mladima Kardinal je zaključio: »Potrebni su nam katolici vjernici koji svoju vjeru znaju obrazložiti, za nju se zalagati i promicati. Dragi mladi, budite ta novost Crkve! Ponudite to onima s kojima se susrećete. Izidite iz zatvorenih crkava i pođite čovjeku te mu približite Krista. Neka nam Sinoda pomogne da jače osjetimo tu crkvenost i da osjetimo kako smo pozvani približiti Krista i da osjetimo kako nas Krist čeka. Ne bojte se Krista! Idite s Kristom naprijed i bit ćete sretni!«

Večernji program obilježio je koncert grupe »Fides«, a nakon noći prospavane u školskim učionicama, uputili smo se u župe grada Siska na slavlje nedjeljne Euharistije. ■

Susret krizmanika grada Zagreba

Ostani s nama...

Subota, 28. svibnja 2005., 15 sati
Košarkaški centar »Dražen Petrović«, Zagreb

*Uzoriti gospodin
kardinal Josip Bozanić,
nadbiskup zagrebački,
poziva na molitveno slavlje
sve krizmanice i krizmanike
grada Zagreba,
njihove župnike, župne vikare,
katehete, vjeroučitelje
i sve one koji im
svojim djelom pomažu
u pripremama za primanje
sakramenta Svete Potvrde!*

Sveti Otac Ivan Pavao II., u listopadu 2004. godine, proglasio je Godinu Euharistije. Upravo slavljenjem nedjeljne Euharistije i ovogodišnji kandidati za krizmu napreduju prema svojoj kršćanskoj zrelosti uz pomoć roditelja, kateheta i svih članova župne zajednice. Naši krizmanici krenuli su putem na kojem će često susretati Gospodina, ali će im možda biti uskraćeno prepoznati Ga, kao što to bijaše učenicima na putu u Emaus.

Geslom »**Ostani s nama...**« naših mladići i djevojke traže podršku i blizinu župnih zajednica – Crkve. Ona od njih i za njih moli da i dalje ostanu s njom povezani, jer će tu uvijek biti kao kod kuće.

Ovaj važan događaj za Zagrebačku Crkvu, a osobito za mlade naše Nadbiskupije, odgovor je na želju kardinala Josipa Bozanića susresti se sa svim krizmanicima i njihovim katehetama, što inače nije u mogućnosti, budući da podjeljuje Svetu Potvrdu samo u manjem broju župa.

Ovom prigodom pozivaju se svi župnici, župni vikari, kao i vjeroučitelji osmih razreda, pomoći u organizaciji ovoga susreta.

Molitveno slavlje započet će prigodnim programom u 15 sati, a tijekom samog susreta krizmanici će obnoviti krsne zavjete, izreći molitve za darove Duha Svetoga i poslušati evanđeosku riječ te poruku Kardinala.

Uto se približe selu kamo su išli, a on kao da htjede dalje. No oni navaljivahu: »Ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku!« I uniče da ostane s njima. (Lk 24, 28 – 29)

Za sudjelovanje u ovom susretu potrebno je prijaviti se Povjerenstvu za pastoral mladih. Prijava uključuje: *Ime i prezime odgovorne osobe; Brojsudionika (krizmanika, kateheta, vjeroučitelja i drugih...)*.

O svim ostalim pojedinostima vezanim uz organizaciju susreta bit će razgovora na dekanatskim susretima župnika i vjeroučitelja.

Božidar Tenšek,
povjerenik za pastoral mladih
Zagrebačke nadbiskupije

Obiteljski festival Familyfest 2005. u Zagrebu

FAMILYFEST 2005

Značenje Obiteljskog festivala. Nakon Biskupijske sinode o obitelji, koja je održana u Rimu 1980. godine, objavljeno je više značajnih dokumenata Crkve o braku i obitelji, održano je niz stručnih skupova na temu bračnog i obiteljskog života, organizirani su mnogi susreti s obiteljima na različitim razinama. Značajan međunarodni kongres obitelji *Familyfest 2005.*, ove se godine održao 16. travnja u oko 190 gradova svijeta pod nazivom *Obitelj... ljubav gradi mir.*

Obiteljski festival – događaj zajedništva među obiteljima – u Hrvatskoj se održao u Maloj dvorani Doma športova u Zagrebu, a na njemu se okupilo oko tri tisuće sudionika iz cijele Hrvatske. Na poseban način, na ovom značajnom događaju za obitelji cijele Hrvatske, željelo se odati počast i papi Ivanu Pavlu II., koji je tijekom svog pontifikata veliku pozornost posvećivao mladima i obitelji.

U prijepodnevnom dijelu programa nastupili su zaručnici i bračni supružnici iz cijele Hrvatske, što je na tragu *Direktorija za obiteljski pastoral*, koji među nositeljima obiteljskog pastoralnog mjesta daje kršćanskim supružnicima, koji su »po milosti i poslanju sakramenta ženidbe nositelji (subjekt) obiteljskog pastoralnog i «osobito prikladni za kršćansko svjedočanstvo u pastoralu braka i obitelji«. Iznesena su iskustva iz različitih etapa i aspekata bračnog i obiteljskog života, ukazalo se na potrebu pastoralnog rada za dobro braka i obitelji i na važnost obitelji za Crkvu i društvo. Program je bio obogaćen nizom glazbenih točaka. Hrvatska televizija izravno je prenosila prijepodnevni dio programa i svečanu Euharistiju koju je predslavio izaslanik kardinala Josipa Bozanića, zagrebački pomoćni biskup Vlado Košić.

U 15 sati povezali su se *Familyfestovi* iz svih država s manifestacijom u Rimu. Među nekoliko gradova koji su imali prigodu javiti se uživo, bio je i grad Zagreb.

Suradnja u organizaciji festivala. Festival je u Hrvatskoj po prvi puta organizirao odbor kojeg su sačinjavali članovi Pokreta fokolara, djelatnici i suradnici Ureda za obiteljski pastoral Zagrebačke nadbiskupije i crkveni pokreti i udruge u koordinaciji Ureda za udruge i pokrete. Manifestaciju je naročito podržao uzoriti gospodin kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački. Pokrovitelj festivala bilo je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a glavni sponzor Grad Zagreb.

Festival u službi obiteljskog pastoralnog.

U izgradnji crkvene zajednice temeljno je svjedočanstvo i poslanje kršćanske obitelji. Festival je bio prigoda i poticaj za okupljanje i susret obitelji, ponajprije u župnim zajednicama, u kojima brak i obitelj moraju imati središnje mjesto, zatim na samom mjestu događanja Festivala, radi stvaranja zajedništva među obiteljima i planiranja sustavnog rada s bračnim supružnicima u obiteljskim župnim zajednicama. Obitelji su darovale svoja životna iskustva i potaknule na oživljavanje onih vrijednosti koje je Bog naumio da ih velikodušno i neumorno unosimo u sve pore društva.

mr. Marijan Kušenić,
predstojnik Ureda
za obiteljski pastoral

Molitva za Sinodu

Bože, svemogući i dobri Oče!

Ti si nas u Kristu izabrao prije vjekova,
da bismo bili tvoj sveti narod.

Otvori nam sree
nadi i milosti Sinode
kao tvojemu pozivu
na obnavljanje zajedničkoga doma
naše svete Zagrebačke Crkve,
da u svijetu bude vidljivi znak tvoje ljubavi
koja prihvaća, oprašta i spašava.

Gospodine Isuse, Dobri pastiru!

Ti vodiš Crkvu na životne pašnjake.
Daj da zajednički dijelimo
radosni napor Sinode,
kao put novoga navještaja Radosne vijesti.
Daj da u vjerničkim zajednicama
poraste glad za tvojom riječju
i da je svjedoče životom,
preobražavajući svijet
na sliku tvoga Kraljevstva.

Duše Sveti, dare Ljubavi!

Poslan si od Sina i Oca,
da bi nas vodio prema zreloj vjeri.
U srcima svih vjernika,
pobudi iskrenu želju za solidarnošću,
kako bi Sinoda bila djelatan odgovor
na očekivanja ljudi.
Podari nam snagu svjedočenja;
budi zalag našega jedinstva,
izvor utjehe i nade
te sigurnost prepoznavanja istine!

Blažena Djevice Marijo, Majko Crkve!

U zajedništvu sa svetima
koji su nosili Evanđelje
u hrvatskoj Domovini,
prati naše korake,
da bismo zajedno živjeli događaj Sinode
kao dar nove Pedesetnice
kako bi svaka kršćanska zajednica
postala kvascem čovječnijega društva.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Himan

Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije

Hodimo u novosti života

1. Milostiv Bože, Svesilni,
ti stvaraš sve iz ljubavi
i Crkvu svoju okupljaš,
na novi život pozivaš.
2. Kad grijeh nam put je prekrilo
ti dar si svijetu poslao,
po Sinu smrt pobijedio
da novim putem hodimo.
3. Već dugih devet stoljeća
zahvaljujemo za tvoj spas
i, slaveći te, molimo:
»Čuj Zagrebačke Crkve glas!«
4. U molitvi smo zajedno,
jer ti nas, Bože, izabra.
Što primismo to dajemo,
da novi život isklija.
5. Podari riječ nam plamenu
i snagu Duha gorljiva;
sve staro, gle, već uminu
za novu nadu radosnu.
6. A Majka, puna milosti,
ta Duša duše hrvatske
i Ures Crkve najljepši,
zagovara sve vjernike.
7. Augustin i Alojzije,
svjedoci vječne Istine,
s Markom su nama ostali
trag Duha tvoje svetosti.
8. Sva srea, usta slave te,
jedinstven, trojstven Bože svet.
U ljubavi nas obnavljaj
za novo nebo, novi svijet.

Impressum

Izdavač: Tajništvo za pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije ■ **Glavni i odgovorni urednik:** Tomislav Markić ■ **Uredništvo:** Zvonimir Ancić, Hrvoje Cirkvenec, Zvonimir Despot, Ines Karačić, Marko Kovač, Verica Kraš, Mihael Sokol, Mladen Škvorc ■ **Urednik fotografije:** Mihael Sokol ■ **Fotografije:** Z. Atletić, V. Čutura, M. Dujčić, D. Grden, N. Pintarić, M. Sokol, B. Stanić, Arhiv Glasa Koncila, Arhiv Tajništva Sinode ■ **Lektura:** Jelena Vuković ■ **Adresa:** Kaptol 31, p.p. 553, Zagreb, tel.: 01 4894835, e-mail: sinoda@zg-nadbiskupija.hr ■ **Grafička priprema:** Glas Koncila, Tomislav Koščak, Kaptol 8, Zagreb ■ **Tisak:** Tiskara Zagreb d.o.o., Radnička cesta 210, Zagreb ■ Glasnik, kao besplatni obiteljski primjerak, izlazi povremeno.